

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2015

Kateřina Pevná

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Motivace k dobrovolnictví v organizaci STŘED, z. ú.
Kateřina Pevná

Bakalářská práce
2015

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina Pevná**
Osobní číslo: **H12359**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Motivace k dobrovolnictví v sociálních službách na Vysočině**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude zaměřena na motivaci dobrovolníků v kraji Vysočina. Cílem bakalářské práce bude zmapovat pozitivní a negativní aspekty dobrovolníků. V teoretické části budu popisovat historii, proces enkulturace dobrovolníků, jak s tématem dobrovolnictví souvisí prosociální chování, metodika práce s dobrovolníky, zmapuji organizace na Vysočině, legislativu a programy dobrovolnictví. V praktické části budu zkoumat co je motivuje k práci dobrovolníka, jestli se během enkulturace setkali s nějakými problémy. Pro výzkum použiji kvantitativní metodu - dotazníkové šetření.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- MLČÁK, Z. ZÁŠKODNÁ, H. Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků. Vyd.1. Ostrava: Fiozofická fakulta. 2013. ISBN 978-80-7464-462-7.
- TOŠNER, J. SOZANSKÁ, O. Dobrovolnictví a metodika práce s nimi v organizacích. Vyd.2. Praha: Portál. 2006. ISBN 80-7367-178-6.
- FRIČ, P. a kol. Dárcovství a dobrovolnictví v České Republice. Vyd.1. Praha: NROS, Agnes. 2001. ISBN 8090263372.
- FRIČ, P. POSPÍŠILOVÁ, T. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Vyd.1. Praha: Agnes. 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.
- MEAD, M. Coming of age in Samoa. Vyd.6. Harmondsworth: Penguin Books. 1966.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Zuzana Hloušková**
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2015**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

PhDr. Michal Tošner, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č.121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 24. 6. 2015

Kateřina Pevná

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především vedoucí mé práce Mgr. Zuzaně Hlouškové, která mi vždy ochotně pomáhala při psaní mé bakalářské práce, dále pak Mgr. Haně Dvořáčkové, díky které jsem mohla uskutečnit výzkum v organizaci STŘED, z. ú. a v neposlední řadě děkuji dobrovolníkům, kteří se zúčastnili výzkumu a svojí rodině, která mě při psaní podporovala.

V Pardubicích dne 24. 6. 2015

Kateřina Pevná

Anotace

Předmětem mé bakalářské práce je především zjistit, čím jsou lidé motivováni k dobrovolnické činnosti. S touto problematikou úzce souvisí prosociální chování a altruismus. Mohou být vysvětlovány z několika různých úhlů pohledů, jak z perspektivy věd přírodních, tak z perspektivy věd o společnosti a kultuře. Já se v rámci své práce snažím inklinovat spíše k té druhé perspektivě, a pracuji s myšlenkami Franze Boase, amerického antropologa německého původu, který byl představitelem kulturního determinismu a jeho žáky. V rámci zachování objektivnosti práce, musím brát v úvahu i biologický determinismus, jelikož „prosociální chování, altruismus“ jsou termíny interdisciplinární.

Klíčová slova

motivace, dobrovolnictví, sociální práce, prosociální chování, altruismus, psychologie osobnosti

Title

Motivation to volunteering in the organization STŘED, z. ú.

Annotation

The aim of my bachelor thesis is to find out what leads people to volunteering, their motivation. Pro-social behavior and altruism are closely linked to this topic. These terms could be explained from several points of view. They are discussed in natural sciences, as well as from the perspective of social science. I'm leaning more towards the second perspective in this thesis. I use Franz Boas's theoretical concept, which is called Cultural determinism. In order to maintain objectivity, I also had to take into account Biological determinism. As pro-social behavior and altruism are inter(multi)disciplinary subjects, I find their approach very important.

Keywords

motivation, volunteering, social work, prosocial behaviour, altruism, psychology of personality

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 HISTORIE DOBROVOLNICTVÍ U NÁS.....	11
2 OBECNĚ O DOBROVOLNICTVÍ.....	13
2.1 Charakteristika dobrovolníka.....	13
2.2 Fenomén dobrovolnictví.....	13
2.2.1 Koncept dobrovolnictví v různých vědních oborech.....	14
2.2.2 Formy dobrovolnictví.....	15
3 SOUVISLOST ANTROPOLOGIE A DOBROVOLNICTVÍ.....	19
3.1 Kultura podle Franze Boase.....	19
3.2 Návaznost Magaret Meadové na Franze Boase.....	20
3.3 Kulturní vzorce Ruth Benedictové.....	20
3.4 Dobrovolnictví z pohledu antropologie.....	21
4 PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ V DOBROVOLNICTVÍ.....	22
4.1 Vymezení altruismu jako druhu prosociálního chování.....	22
4.2 Empatie.....	23
5 MOTIVACE DOBROVOLNÍKŮ.....	24
5.1 Přístupy k motivaci.....	24
5.2 Kategorie motivace.....	25
5.2.1 Negativní motivace.....	26
6 EMPIRICKÁ ČÁST.....	27
6.1 Přípravná fáze.....	28
6.1.1 Charakteristika místa šetření.....	28
6.2 Realizační fáze.....	29
6.3 Vyhodnocovací fáze.....	29
6.3.1 Analýza výsledků.....	30
6.3.2 Vyhodnocení hypotéz.....	40
ZÁVĚR.....	42
POUŽITÁ LITERATURA.....	44
Seznam tabulek.....	49
Seznam grafů.....	50
Seznam příloh.....	51

Terminologie

Sekularizace: proces, kdy byl majetek církve do světských rukou (ABZ slovník cizích slov [cit. 2015-02-25]).

Rekatolizace: „úsilí o navrácení protestantů do římskokatolické církve“ (ABZ slovník cizích slov [cit. 2015-02-25]).

Filantropie: „lidumilnost, dobročinnost, pomoc sociálně slabým“ (ABZ slovník cizích slov [cit. 2015-02-25]).

Enkulturační: jde o antropologický pojem, který bývá často zaměňován ze „socializací“. Je to proces učení, při kterém si člověk osvojuje kulturu dané společnosti. „Do pojmu enkulturační je možné zahrnout všechny projevy naučeného chování, získávání znalostí a dovedností, díky nimž člověk nabývá kompetence v kultuře své společnosti“ (Malina, Soukup 2009 [cit. 2015-02-25]).

Marginalizace: odsun jednotlivce nebo skupiny na okraj majoritní společnosti (ABZ slovník cizích slov [cit. 2015-03-04]).

ÚVOD

Dobrovolnictví je činnost, kterou může vykonávat kdokoli z nás, a to bez nároku na finanční ohodnocení. Touto činností se lidstvo zabývá již od středověku. Touha pomáhat druhým lidem je člověku vlastní a formu pomoci si každý volí sám dle svých možností. Forma pomoci může být poskytnuta ve finanční, materiální, technické, sociální, psychologické, poradenské a jiné podobě.

Téma Motivace k dobrovolnictví v organizaci STŘED, z. ú. jsem zvolila především proto, že jsem se o něj už dříve zajímala. Svůj zájem zaznamenávám již na základní škole, kde nás pravidelně navštěvovaly lektorky programu primární péče z organizace STŘED, z. ú. a informovaly nás o rizicích ve společnosti a různých rizikových jevech. Na střední škole k nám docházela koordinátorka dobrovolníků ze stejné organizace dělat nábor. Ve 4. ročníku jsme se společně se spolužačkou rozhodly, že se stanem jedním z nich, protože nám tato činnost přišla velice užitečná. Bohužel jsme od myšlenky stát se dobrovolníkem upustily. Časová příprava na maturitní zkoušku a posléze na přijímací zkoušky, byla náročnější, než jsme očekávaly.

Čas šel dál a já jsem se stala studentkou pardubické univerzity, oboru Sociální antropologie. V současné době v organizaci STŘED, z. ú. vykonávám povinnou praxi v rámci předmětu OSTAZ, kde jsem sama v roli dobrovolnice, a tudíž si mohu na vlastní kůži zkusit, co to obnáší. V létě jsem se společně s pracovníci organizace zúčastnila příměstského tábora pro děti od 4 do 10 let. Tato skutečnost mě přivedla k myšlence, že bych mohla místo své praxe spojit s terénem výzkumu, a proto jsem si toto téma zvolila. Úzce spolupracuji s koordinátorkou dobrovolníků Mgr. Hanou Dvořáčkovou, od které čerpám cenné podněty a informace.

Cílem práce bude zjistit, co lidi k dobrovolnické činnosti motivuje, kdo je ovlivnil natolik, že se rozhodli s dobrovolnictvím začít a místo, které je s tím spojeno. Dále mě zajímalo, jak dlouho a jak často činnost vykonávají, a zda je výkon činnosti zcela altruistický a jaké hodnoty upřednostňují ve vztahu motivace a osobnosti.

V první kapitole teoretické části se zabývám historií dobrovolnictví v České Republice. Obecně o dobrovolnictví je název druhé kapitoly, kde se věnuji definici dobrovolnictví, kdo je dobrovolník, formy a koncept dobrovolnictví. Další, tedy třetí kapitola popisuje souvislosti dobrovolnictví s antropologií, kde uvádím definici kultury, kulturní determinismus Franze Boase, návaznost Margaret Meadové a Ruth Benedictové. Čtvrtá kapitola patří tématu

motivace a jejím formám. V páté kapitole vymezují pojem prosociální chování, a jak tento pojem souvisí s altruismem a empatií.

Empirická část bude věnována šetření, které bude obsahovat dotazník na téma Motivace k dobrovolnictví v organizaci STŘED, z. ú. Respondenti budou dobrovolníci ve výše zmíněné organizaci. Budu se dotazovat na vliv osob v jejich prostředí na výkon dobrovolnické činnosti, souvislost prostředí a informovanosti dobrovolníků, aspekty motivující k dobrovolnictví, frekvenci a délku poskytované dobrovolnické činnosti. V poslední řadě mě zajímalo, zda oslovení dobrovolníci vykonávají činnost nezištně a jaké jsou jejich osobnostní hodnoty. Oslovila jsem 30 respondentů prostřednictvím koordinátorky dobrovolníků. Jejich výběr byl záměrný, a to vzhledem k povaze tématu.

1 HISTORIE DOBROVOLNICTVÍ U NÁS

Počátky dobrovolnictví sahají do středověku. Hlavní vliv na jeho vývoj měla církev. V této době se dobročinnost dala rozdělit na dvě oblasti, a to na humanitární a duchovní. Jelikož církevní hodnostáři nenacházeli dostatečnou protiváhu v dobročinných skutcích, tak církevní monopol postupně slábnul. Husitská revoluce posílila vliv městského obyvatelstva a dala impuls k sekularizaci dobročinnosti. V roce 1620 došlo k tomu, že církev se stala opět dominantní, a to díky tzv. rekatolizaci, která ovlivnila zejména školství. Církev byla postupně vytlačována státem.

Další rozvoj s sebou přineslo Národní obrození, navazující na proces modernizace a liberalizace veřejného života (Frič 2001:23). V tomto období, tedy v 19. století vznikla na území České republiky spousta vlasteneckých spolků na podporu umění, kultury, vědy a vzdělání. Některé z nich přetrvaly až dodnes, např. Sokol (Tošner, Sozanská 2006:29).

V tomto období byl společenský život ovlivněn národnostními emancipačními snahami, které se projeví v oblasti filantropie a neziskových aktivit. Většina těchto aktivit probíhala po české a německé národní linii (Frič 2001:23). V době modernizace a vzniku občanské společnosti už církev nestačila řešit problémy, které s sebou tyto procesy přinášely, a v důsledku toho došlo k dalšímu poklesu podílu církve na organizované dobročinnosti (Frič 2001:24).

Za první republiky se ještě více zvýraznil trend, kdy největší díl odpovědnosti za řešení sociálních problémů měly obce a stát. Ve 30 letech provedl Státní statistický úřad šetření, pomocí kterého zjistil, že dobrovolná a soukromá péče představovala asi 26% z celkových nákladů na sociální péči (Frič 2001:24).

Druhá světová válka byla mezníkem, který přerušil vývoj dobročinnosti. Mnohé neziskové organizace byly okupačním režimem zrušeny, jiné si podržely k vlastním účelům. Po válce došlo k období revitalizace a neziskové organizace začaly znovu zaujímat významné postavení ve společnosti (Frič 2001:24).

Éra socialismu s sebou nese další úpadek dobročinnosti, některé neziskové organizace působící v oblasti školství, zdraví a sociální péče přešly do rukou státu. „*Obvykle se má za to, že organizovaná dobročinnost v období socialismu přestala existovat a aktivita neziskových organizací byla nahrazena státem*“ (Frič 2001:24). Vývoj dobrovolnictví v tomto období můžeme podle knihy *Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*, jejíž autory jsou Frič, Pospíšilová a kol., rozlišit na tři stádia:

Agitační stadium, kdy se komunistický stát snažil agitací a propagandou vzbudit nadšení pro dobrovolnickou práci, zejména u mladých lidí, ve prospěch socialismu. Dále pak represivní stádium, ve kterém byli občané k dobrovolnické práci nuceni, a tím dobrovolnictví ztratilo svůj původní smysl. Poslední bylo stadium ritualistické, ve kterém dobrovolnický autentismus zcela vymizel. *„Z dobrovolnické práce často zůstal jen bezobsažný rituál, o němž všichni (vůdci, jejich agitátoři i občané) věděli, že je falešný, ale museli ho znovu a znovu opakovat, protože to od nich vyžadoval systém (režim), který společně stvořili“* (Frič, Pospíšilová a kol. 2010:38).

V období po roce 1989, tedy po vzniku samostatného Československa, se dobrovolnictví postupně přestalo idealizovat a i státních dotací ubylo. *„Po přechodné stagnaci se postupně začíná vytvářet nová decentralizovaná infrastruktura dobrovolnických organizací, narůstá jejich počet a rozšiřuje se jejich zaměření. Objevuje se manažerský způsob řízení dobrovolnictví a mění se motivace dobrovolníků, kteří v něm hledají spíše nové zkušenosti a prostor pro seberealizaci“* (Mlčák, Zášková 2013:35-36).

2 OBECNĚ O DOBROVOLNICTVÍ

„Dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně“ (Česká kancelář programu Culture 2011:10). Můžeme ho rozdělit do dvou kategorií, a to zaprvé na obecné, jehož příkladem může být dobrovolný hasič nebo ochotník v divadle a zadruhé na profesionálně řízené (Rodková 2011:9). Dobrovolnictví v ČR upravuje zákon č. 198 o dobrovolnické službě, jehož plné znění je uvedeno v Příloze A.

Čtyři pilíře dobrovolnictví:

- a) profesionální řízení – *„výcviky jsou zaměřeny na získání základních informací a orientaci v oblasti dobrovolnictví, na zmapování konkrétních organizací a jejich podmínek pro přijetí dobrovolníků, na přípravu jednotlivých kroků zavádění dobrovolnictví v organizaci“* (Tošner 2003:4)
- b) komunikace – dobrovolníci musí respektovat zájmy a potřeby svých klientů a vzájemně se na nich domluvit
- c) vytváření hodnot – do organizace přináší dobrou náladu, uvolnění, nové nápady, které zvyšují hodnotu organizace
- d) spontaneita a tvořivost – *„vytváření nabídky činnosti pro dobrovolníky je trvalý a otevřený proces, nabídka se postupně rozšiřuje tak, jak si pracovníci troufnou dobrovolníky zapojit, jak jim to dovolí jejich zkušenosti a jak se mění a vyvíjí organizace“* (Tošner 2003:6).

2.1 Charakteristika dobrovolníka

„Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti“ (Tošner, Sozanská 2006:35). K tomu, aby se stal člověk dobrovolníkem, je zapotřebí určitých osobnostních dispozic (rysů), které jsou v různé míře determinovány biologickými a sociálními vlivy. Vlastnosti, které jsou pro dobrovolníka předpokladem, se označují jako „Velká pětka“ a patří mezi ně: extravertze, neuroticismus (emocionální labilita), otevřenost ke zkušenosti, přívětivost a svědomitost (Mlčák, Zášková 2013:90).

2.2 Fenomén dobrovolnictví

Jak jsem se již v kapitole 2 zmínila, dobrovolnictví jako takové vzniklo s největší pravděpodobností na samém počátku lidstva. Teprve v polovině 19. st. se této problematice

začal věnovat vědec August Comte, který vytvořil pojem „*altruismus*“, který vysvětloval jako nesobecké společenské jednání člověka (Mlčák, Zášková 2013:7).

Dobrovolnictví se ukázalo jako zcela nezastupitelným jevem, protože může „*posilovat občanskou participaci, přispívat k decentralizaci moci i k většímu sebeurčení marginalizovaných společenských skupin. V řadě případů dobrovolnictví dokáže kompenzovat chybějící sociální služby*“ (Mlčák, Zášková 2013:7).

Dobrovolnictvím se zabývá několik vědních oborů, z nichž jsou to např. psychologie, sociologie, filozofie, ekonomie a politologie. V současné době se čeká na interdisciplinární teorii, což je problém, který se nazývá „*multidisciplinarita studia dobrovolnictví*“.

2.2.1 Koncept dobrovolnictví v různých vědních oborech

Pokud se budeme zabývat dobrovolnictvím prostřednictvím psychologie, budeme se koncentrovat na charakteristiku osobnostních rysů. Budou nás zajímat rozdíly mezi dobrovolníky a lidmi, kteří se této aktivitě nevěnují. Tuto problematiku označujeme jako „*prosociální chování*“. Výzkum prokázal, že dobrovolníci disponují s těmito specifickými osobnostními rysy a prosociálními motivy: „*přívětivost, extraverte, sociální hodnotová orientace, empatický zájem, přijímání perspektivy, self-efficacy a pozitivní sebepečení*“ (Mlčák, Zášková 2013:8).

„*V sociologii a sociální psychologii je dobrovolnictví konceptualizováno jako dobrovolný, neplacený a kolektivně orientovaný sociální fenomén, vyjadřující základní a mimořádnou formu sociální solidarity. Akt dobrovolnictví je chápán jako projev základních lidských hodnot, k nimž patří altruismus, soucit, soustředění se na druhé či sociální odpovědnost. Zatímco sociální psychologie se soustředí spíše na sociální profil dobrovolníka a jeho motivaci, sociologie se pokouší identifikovat sociální, ekonomické a kulturní determinanty dobrovolnictví*“ (Mlčák, Zášková 2013:8).

V **ekonomii** je dobrovolnictví považováno za určitý paradox, jelikož náklady většinou převyšují odměny. „*K eliminaci této iracionality ekonomická věda vypracovala modely privátních benefitů, které předpokládají, že dobrovolnictví lidem přináší soukromý prospěch. Patří k nim investiční model, podle kterého dobrovolníci v dlouhodobějším horizontu získávají kompetence, jimiž zvyšují svůj lidský kapitál a spotřební model dobrovolnictví, podle něhož přináší dobrovolnický akt i okamžité benefity, například v podobě dobrých pocitů, radosti či životního naplnění. Model veřejných statků vychází z premisy, že jedinci v rámci dobrovolnické činnosti investují svůj čas proto, aby vzrostla jejich provize z veřejných statků*“

a služeb, které oceňují. Tento model však předpokládá existenci ryziho altruismu (pure altruism)“ (Mlčák, Záškodná 2013:8).

„Politologie chápe dobrovolnictví jako významnou součást demokracie, občanské společnosti a politické participace. Dobrovolnictví přispívá ke kultivaci společnosti a redukuje riziko, že se společnost může vyvíjet totalitním směrem. Dobrovolnictví přispívá k osvojování občanských hodnot a posiluje odpovědnost za politické chování“ (Mlčák, Záškodná 2013:9). Rozdíl je také v chápání dobrovolnictví u liberálů a konzervativců.

2.2.2 Formy dobrovolnictví

Každý z nás je v životě někdy dobrovolníkem a ve většině případů si tuto skutečnost ani neuvědomujeme. Autorky Müllerová a Doležalová, které zaštiťuje Česká kancelář programu Culture, rozdělují dobrovolnickou činnost do několika oblastí, abychom si dokázali představit, kde všude je možné se s dobrovolnictvím setkat.

- 1) **Dobrovolnictví veřejně prospěšné** – vychází z ochoty občanů se svobodně angažovat na základě svého přesvědčení. Počátečním impulsem bývá potřeba být užitečný svému okolí a své komunitě. O tomto typu dobrovolnictví mluvíme u nevládních či příspěvkových organizací.
- 2) **Dobrovolnictví vzájemně prospěšné** – vykonávají členové spolku či klubu za účelem dosažení svých cílů. *„Jedná se o mnoho kulturních, sportovních, dětských a mládežnických organizací“ (Müllerová, Doležalová 2011:11).*
- 3) **Dobrovolná služba** – je chápána jako dobrovolný závazek věnovat se dlouhodobě dobrovolné pomoci za hranicemi své země.
- 4) **Dobrovolná občanská výpomoc** – tato forma dobrovolnictví existuje ve společnosti již od jejího počátku a dobrovolníci v těchto situacích nechtějí být jako „dobrovolníci“ označováni, protože jejich činy se vyznačují slovy jako samozřejmost, spontánnost a neočekávání odměny. Jejich motivací je předpoklad reciproční odměny.

Jedno z dělení dobrovolnictví, které najdeme v odborné literatuře, je na formální a neformální, přičemž většina autorů se věnuje spíše tomu formálnímu.

a) Formální dobrovolnictví

M. A. Finkelstein a M. T. Brannick ho definují jako typ prosociálního chování. *„Tento termín se podle zmíněných autorů vztahuje k „trvajícím, neplaceným službám, kterou jednotlivci vykonávají mimo formální organizační strukturu. Jako organizačně založené pomáhání formální dobrovolnictví reprezentuje rozhodující společenskou službu“ (Mlčák,*

Záškodná 2013:17). V České republice se mu věnuje asi 30% občanů od 15 let (Frič, Pospíšilová a kol. 2010:76). Pomocí nasbíraných dat se ukázalo, že trend předpokládající nárůst počtu mladých dobrovolníků, stejně tak jako dobrovolníků v seniorském věku, neodpovídá reálné situaci na českém území. Podle provedeného výzkumu je nejvíce dobrovolníků středního věku (Frič, Pospíšilová a kol. 2010:77).

b) Neformální dobrovolnictví

Finkelstein a Brannick ho vymezují jen jako neplacenou pomoc druhým, Frič jako neplacenou pomoc, která bývá poskytována lidem, kteří nejsou s poskytovatelem v příbuzenském vztahu. Wilson se domnívá, že neformální dobrovolnictví je záležitostí spíše privátní, zatímco formální je věcí veřejnou. Jiný způsob dělení dobrovolnictví navrhl D. Billis, podle jejího modelu se rozlišuje celkem sedm typů:

- 1) Dobrovolnictví jako neplacená práce.
- 2) Dobrovolnictví jako volný čas.
- 3) Dobrovolnictví jako aktivismus.
- 4) Dobrovolnictví jako kombinace neplacené práce a volného času.
- 5) Dobrovolnictví jako kombinace neplacené práce a aktivismu.
- 6) Dobrovolnictví jako kombinace volného času a aktivismu.
- 7) Dobrovolnictví jako kombinace neplacené práce, volného času a aktivismu.

U neformálních dobrovolníků na území ČR jednoznačně dominují aktivity *sousedské* výpomoci (domácí práce, péče o zahradu, hlídání dětí či domácích zvířat atd.), což znamená, že tento typ dobrovolnictví je součástí převážně vztahů na komunitní úrovni. Velmi častá je také činnost, kterou můžeme označit jako *servisní* a zahrnujeme sem pomoc člověku v nouzi, nemocnému nebo bezmocnému člověku. Poslední typ nazýváme jako *advokační*, kdy jde o hájení práv a zájmů lidí, které někdo ohrožoval či utiskoval a oni sami neuměli získat to, na co měli nárok (Frič, Pospíšilová a kol. 2010:74-75).

V odborné literatuře se můžeme setkat i s dalším typem dělení dobrovolnictví, a to na dlouhodobé a krátkodobé.

a) Dlouhodobé dobrovolnictví

Dobrovolníci mají závazky jak ke své roli, tak k organizaci, ve které působí. Typická je tendence podílet se na formování vlastní činnosti, která se dokonce může obejít bez odměn.

b) Krátkodobé dobrovolnictví

Dobrovolníci jsou zavázaní jen krátkodobým úvazkem a často se zapojují jen v rámci určitých specifických akcí. „*Mají tendenci přijímat pouze jeden typ činnosti a většinou nepůsobí dlouho v jedné organizaci*“ (Mlčák, Záškodná 2013:18). L. Hustinx a F. Lammertyn považují dobrovolnictví za individualizované, což znamená, že není spojeno s větší loajalitou ke konkrétní organizaci. Danson také rozlišuje mezi dlouhodobými a krátkodobými dobrovolníky, kteří se věnují jen určitým úkolům s omezeným trváním nebo při specifických událostech (Frič, Pospíšilová a kol. 2010:81).

Podle N. Macduffa jsou tři formy krátkodobého (nebo také *epizodického*) dobrovolnictví, a to:

- 1) Přechodný epizodický dobrovolník – několik hodin, jednorázová příležitost
- 2) Intervalový dobrovolník – pravidelně, ale max. 6 měsíců
- 3) Příležitostný epizodický dobrovolník – pravidelně několik hodin po dobu 1 měsíce

Podle Chacón, Vecina a Dávila, jsou dobrovolníci:

- 1) Krátkodobí – do 6 měsíců
- 2) Střednědobí – 1 rok
- 3) Dlouhodobí – setrvávající v organizaci 2 roky

C. Rochester upozornila na to, že existuje řada pokusů o identifikaci druhů dobrovolnictví, jedním takovým příkladem může být třídění podle D. H. Smitha, který na základě výsledků a cílů rozlišuje mezi čtyřmi typy (Mlčák, Záškodná 2013:19):

- 1) **Vzájemná pomoc či svépomoc** – nejstarší typ, lidé sdílí problémy, výzvy a podmínky, společně pracují na jejich zlepšení
- 2) **Filantropie a služba druhým** – většinou zahrnuje organizaci sdružující dobrovolníky za účelem poskytování služeb další straně
- 3) **Participace** – zapojení dobrovolníků v rámci politického nebo rozhodovacího procesu
- 4) **Advokacie a kampaně** – kolektivní aktivita zaměřená na ochranu a zajištění určité potřebné změny

Hlubší interakce zkoumal např. Pierce, který rozlišuje dobrovolníky na členy „jádra“ a „periferie“. Se členy jádra spojuje: větší informovanost, více času věnovaného práci a vyšší pravidelnost, zatímco členy periferie diferencuje na ty, kteří přispívají pravidelně nebo na ty, kteří se zapojují příležitostně (Frič, Pospíšilová a kol. 2010:85).

3 SOUVISLOST ANTROPOLOGIE A DOBROVOLNICTVÍ

V této kapitole se budu věnovat souvislostem kultury s tématem dobrovolnictví. Vysvětlím pojem „kultura“, kterým se zabýval známý americký antropolog německého původu Franz Boas a poté jeho studentky, např. Margaret Meadová a Ruth Benedictová. Dále se budu zabývat tím, jak s dobrovolnictvím koresponduje pojem „enkulturace“ a co jsou „kulturní vzorce“.

Vymezení pojmu „kultura“

V antropologickém pojetí kultura znamená lidský způsob činnosti, který je shromažďovaný, předávaný, uchovávaný a přetvářený společností na základě společenské praxe. V tomto pojetí nemá kultura hodnotící význam. Předpokládá mnoho specifických kultur a tím poskytuje možnost srovnání jednotlivých sociokulturních systémů. Za moderního tvůrce kulturní definice je považován britský antropolog Edward Burnett Tylor, který ve 20. st. rozšířil humanistický hodnotící význam pojmu kultura o třídu všech produktů lidské činností, jejichž prostřednictvím se člověk adaptoval na vnější prostředí. *„Kultura neboli civilizace, chápána ve svém nejširším etnografickém významu, je komplexní celek, který zahrnuje znalosti, víru, umění, mravy, právo, obyčeje a všechny schopnosti a zvyky osvojené člověkem jako členem společnosti“* (Tylor 1871 cit. podle Soukup 2009:27). Tato definice z jeho knihy *Primitivní kultura* se s odstupem času ukázala jako nestárnoucí a stala se výchozím bodem pro většinu kulturních antropologů. Antropologové provádějí terénní výzkumy, které jim umožňují charakterizovat a specifikovat různá společenství v čase a prostoru.

3.1 Kultura podle Franze Boase

Ve 20. letech docházelo k neustálým dohadům o tom, zda na lidské chování a prožívání mají větší vliv biologické či kulturní determinanty. Teprve až Boasův přístup umožnil prosazení „kulturního relativismu“, jehož podstatou je přesvědčení, že lidské chování a prožívání je výsledkem nějaké kultury (Soukup 2009:30). Zastánci „genetického, biologického determinismu“ naopak tvrdili, že vlastnosti a vzory chování jsou dány dědičností. Boas společně s jeho žáky zastával názor, že rozdíly lidského chování jsou výsledkem enkulturace (viz Terminologie) a výchovy (Soukup 2004:81). *„Boas a jeho žáci*

zastávali optimistické přesvědčení o nekonečné tvárnosti lidské psychiky“ (Stehlíková 2011:19). „I když se kulturní relativismus na scéně objevil před více než sto lety, Boas z něj učinil ústřední předpoklad antropologického výzkumu“ (Eriksen 2008:26). Boasův koncept byl ústředním v antropologii pro převážnou část 20. st. (Soukup 2009:30).

3.2 Návaznost Magaret Meadové na Franze Boase

Stala se studentkou Boase a přebrala jeho myšlenky kulturního determinismu. V roce 1925 odjíždí na jeho žádost na souostroví Samoa v Polynésii, kde provedla svůj první výzkum na mladých ženách. Cílem bylo nalézt důkazy o vlivu kultury na formování osobnosti člověka. Potvrdila hypotézu, že kultura a výchova mají klíčovou roli v procesu socializace (Soukup 2004:82-83). *„Mnozí antropologové studující proces socializace zdůrazňovali, že zkoumání výchovy dětí může odhalit, jak společnost postupně utváří formy chování a myšlení svých příslušníků“ (Eriksen 2008:82).*

O pár let později stejné místo navštívil Derek Freeman, novozélandský antropolog a ostře její dílo *Dospívání na Samoju* (1928) zkritizoval. Podle něj si Meadová své informátorky zidealizovala a viděla je tak, jak sama chtěla (Stehlíková 2011:20).

3.3 Kulturní vzorce Ruth Benedictové

Tato žena je další významnou antropoložkou a zároveň Boasovou studentkou. Své výzkumy prováděla např. u indiánských kmenů a jejím cílem bylo zpracování vzorců kultury a integraci jedinců do kultury. Stála u zrodu konfiguracionismu, ve kterém je základem kultury nějaký vzor, ke kterému se vše sbíhá a následně vše vychází (Soukup 2009:41).

Za pomoci svých výzkumů prokázala, že každý jedinec nese charakteristiku kulturních rysů a jedná na základě vzoru kultury, ke které patří. Každá kultura drží pospolu, je komplexní a zároveň jedinečná, jejíž vnitřní vztahy vytváří několik významových rodin (Malina, Soukup 2009 [cit. 2015-05-14]). *„Význam chování určité kultury se nevyčerpává tím, že je pochopili jako záležitost místní platnosti, vytvořenou lidmi a nesmírně variabilní. U tohoto chování se také projevuje tendence k integraci“ (Benedictová 1999:48). V každé kultuře vznikají určité cíle, které lidé z ostatních kultur nemusí sdílet a lidé každé kultury jednají tak, aby těchto cílů dosáhli. „Různorodé prvky jejich chování nabývají úměrně k naléhavosti jednotlivých motivací stále sladnějších podob“ (Benedictová 1999:48). Benedictová ve své knize *Kulturní vzorce* kritizovala, že se antropologové doposud jen málo věnovali studiu kultur jako celků vzniklých spojením částí a tím vlastně nebylo možné*

pochopit, jak kulturní rysy u různých kmenů byly začleněny do charakteristických konfigurací, které těmto postupům dávaly formu a význam (Benedictová 1999:49). Zajímáme-li se o kulturní procesy, je nutné zasadit vybraný detail chování do kontextu motivů, emocí a hodnot, které jsou v dané kultuře institucionalizovány. „*Nutnost studovat fungování kultur již mnohokrát zdůrazňoval Malinowski*“ (Benedictová 1999:50).

3.4 Dobrovolnictví z pohledu antropologie

Předchozí kapitoly jsem zmínila ve snaze o lepší pochopení propojení antropologie s dobrovolnictvím. Chtěla jsem ukázat, že člověk je ovlivňován, případně motivován lidmi kolem sebe, tedy sdílenou kulturou a samozřejmě také prostředím, ve kterém žije, což je *souhrn všech životních a neživotních složek hmotného světa, v němž někdo žije nebo se něco děje* (Malina, Soukup 2009 [cit. 2015-05-22]). Rozhodneme-li se stát se dobrovolníkem, zřejmě je někdo v našem okolí také dobrovolníkem a my ho považujeme za náš vzor. Poté, co jsme se ztotožnili s nějakým kulturním vzorcem, je třeba se začlenit do další kultury, a to mezi lidi, kterým se chystáme podat naši pomocnou ruku. „*Celý problém utváření zvykových struktur jednotlivce pod vlivem tradičních zvyků může být v současné době nejlépe pochopen na základě zkoumání méně vyvinutých etnik*“ (Benedictová 1999:54). Tento jev v antropologii označujeme jako enkulturace, má podobný význam jako v sociologii pojem socializace a jedná se tedy o začlenění jedince do kultury. Je zřejmé, že se kulturu učíme a přejímáme ji od ostatních lidí, kteří ji s námi sdílí. Můžeme proto vyvrátit darwinovské dědění kultury a naopak potvrdit Boasův kulturní determinismus. Velký vliv na utváření osobnosti má výchova a prostředí, ve kterém vyrůstáme, což znamená, že je nutné klást na vzory velký důraz. Člověk přejímá jak pozitivní, tak negativní vzory, proto bychom se měli snažit předkládat druhým raději ty kladné (Jurková 2011:44).

Jev, kdy jedinec rád a ochotně pomáhá druhým, podílí se na řešení problémů bez očekávání zisku, nazýváme prosociálním chováním a takový jedinec na nás beze sporu udělá dojem, což je předpoklad pro to, abychom tento typ chování začali napodobovat (Jurková 2011:44-45).

4 PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ V DOBROVOLNICTVÍ

Jde o typ chování, které se objevuje ve všech kulturách během vývoje společnosti. Typická je pomoc, spolupráce, sebeobětování, altruismus, nezištnost, darování, solidarita, služby, pečování atd. Z hlediska ontogeneze člověk během života překonává své egocentrické zaměření a přechází k prosociálnímu, tedy vzdává se svého blaha ve prospěch druhých. Mezi hlavní zdroje motivace prosociálního chování se tedy řadí **egoismus**, což znamená, že poskytovat pomůžou druhému primárně ve snaze dosáhnout svého cíle a **altruismus**, kdy je cílem poskytovatele zlepšit situaci druhého (Mlčák, Zášková 2013:41).

4.1 Vymezení altruismu jako druhu prosociálního chování

Chování, které můžeme označit za altruistické je takové, které je prospěšné druhým, ale ne jedinici, který ho provádí (Hayesová 2013:135). Altruismus je někdy chybně zaměňován s pojmem prosociální chování, v některých vědních disciplínách se dokonce pochybuje, že tento jev vůbec existuje.

Bierhoff se domnívá, že je to typ prosociálního chování, kdy člověk poskytuje prospěch druhému a zároveň neočekává žádnou odměnu.

Mezi autory, kteří pojem altruismus odmítají, patří např. Wakefield, který přišel s „konceptem racionálního člověka“, podle kterého se člověk rozhoduje podle rozumových úvah a podstatou jeho racionality je egoismus. Toho je hojně využíváno v ekonomických vědách.

Dalším příkladem je „sociální konstruktivismus“, podle jehož autorů je altruismus i egoismus výsledkem sociálních pravidel, které jsou součástí společenského života.

Podle Friče (2001) existuje vymezení pěti základních druhů altruismu:

- 1) **Reciproční altruismus** – poskytovatel za své chování očekává nějakou odměnu, byť jen symbolickou.
- 2) **Normativní altruismus** – „vychází z morálních imperativů, jež jsou regulovány prostřednictvím sociální kontroly“.
- 3) **Emocionální altruismus** – založený na citech poskytovatele, jejichž naplnění mu přináší úlevu nebo uspokojení tím, že pomůžou druhým.
- 4) **Křesťanský altruismus** – hlavní roli hraje milosrdenství a moment boží odplaty.
- 5) **Pravý altruismus** – předpokladem je nezištná motivace.

4.2 Empatie

Je bezpochyby jednou ze základních složek prosociálního chování, altruismu i dobrovolnických aktivit, ovšem její pojetí zůstává i v současné psychologii nejednotné (Mlčák, Zášková 2013:50). Empatii předcházely pojmy jako sympatie a vcítění, které souvisí se slabým napodobováním mimického výrazu druhého, jako by spoluprožíval totéž, zejména tedy ze zármutku a lítosti (Nakonečný 2004:179). Empatie dokáže snižovat egoistickou motivaci lidí, tlumí agresi, brání člověku diskriminovat a vykořisťovat druhé. Lidé s vyšší empatií jsou obecně ohleduplnější, tolerantnější, ochotnější, kooperativnější a méně egocentričtí. Podíváme-li se na empatii z hlediska genderu, za pomoci výzkumů bylo zjištěno, že ženy jsou empatičtější než muži (Mlčák, Zášková 2013:56-58).

5 MOTIVACE DOBROVOLNÍKŮ

Slovo motivace je odvozeno od latinského slova **movere**, což znamená hýbat, pohybovat. Jednoduše řečeno lze tedy říci, že motiv je něco, co vás uvede do pohybu. Motivem lidského chování, jednání může být nějaká potřeba, touha či emoce (Adair 2004:14). „*Obecně platí, že motivace je intrapsychicky probíhající proces, vyúsťující ve výsledný vnitřní stav, motiv. Pojmy motivace a motiv vyjadřují postulované vnitřní procesy a stavy (strukturní prvky), které vysvětlují zaměřenost chování na dosažení určitého cíle*“ (Nakonečný 1996:7). Motivace vyjadřuje psychický důvod chování a projevuje se třemi znaky: zaměřením, intenzitou a trváním (Nakonečný 2004:181).

5.1 Přístupy k motivaci

Při studiu zahraniční odborné literatury se diferencuje mezi sociologickým a psychologickým přístupem. Já se v rámci své bakalářské práce budu podrobněji věnovat přístupu psychologickému, který „*chápe motivy jako pohnutky, které jedince podněcují k výkonu dobrovolnických aktivit a které tuto činnost celkově regulují*“ (Mlčák, Zášková 2013:81). V 80. letech byl v rámci psychologických úvah vytvořen tzv. dvoufaktorový model, který rozlišoval motivaci altruistickou (chci něco udělat pro druhého) a egoistickou (dělám to pro sebe. Později byl tento model doplněn o faktor sociálního závazku a tím dal vznik modelu třífaktorovému. „*V nedávné současnosti W. Rehberg (2005) diferencoval motivy dobrovolníků na 1) allocentrické (dosahování něčeho pozitivního pro druhé), 2) inovativní (hledání něčeho nového) a 3) egocentrické (hledání něčeho pro sebe)*“ (Mlčák, Šamajová 2013:30).

Motivace a chování

Motivace dává našemu chování smysl. Situace nepůsobí jen svou aktualitou, ale jsou v ní obsaženy také naše očekávání, prostředky a cíle. „*Způsob chování je také determinován kulturními normami prostředí, v němž subjekt žije*“ (Nakonečný 1996:51).

Motivace a emoce

Pokud nás postihne pocit frustrace, tak se snažíme udělat všechno proto, abychom dosáhli uspokojení. Motivované chování vždy směřuje k dosažení něčeho příjemného, ať už se jedná o blaho smyslové nebo duševní. „*Emoce a motivace jsou v podstatě dvě stránky téhož funkčního komplexu, jak to plyne z výše uvedeného výkladu a jak to potvrzuje styčný fenomén*“

aktivace, jakož i koncept významu, resp. subjektivního smyslu situace a chování“
(Nakonečný 1996:52).

Motivace a osobnost

Motivace vždy vyjadřuje osobnost jejího subjektu. Pocit vlastní hodnoty má tyto typické zdroje: 1. Výsledky vlastní činnosti – chceme, aby to, co děláme, vyjadřovalo u druhých obdiv. 2. Mínění druhých. 3. Pocit ve skupině – pocit vážnosti je spojený se společenskou pozicí. 4. Materiální stav. 5. Vnější vzhled. 6. Sebeocenení – tedy to, co si myslí jedinec sám o sobě. Na každém z nás závisí, který činitel pro nás bude ten dominantní (Nakonečný 1996:56-57).

5.2 Kategorie motivace

V této kapitole se věnuji různým druhům motivace, kterou dobrovolník může mít. Podrobný rozbor motivů je obsažen v empirické části této práce.

- „1) **Hodnoty** – dobrovolník se snaží vyjádřit své přesvědčení nebo na základě pevného přesvědčení jednat, protože považuje za důležité pomáhat druhým.*
- 2) **Reciprocita** – dobrovolník jedná ve víře, že vše co člověk koná, se mu také nějakým způsobem vrátí. Pomáhání druhým má přinést také něco dobrého jemu.*
- 3) **Ocenění** – dobrovolník je motivován k dobrovolnické činnosti tím, že druzí oceňují jeho schopnosti a jeho podíl na pomoci.*
- 4) **Porozumění** – dobrovolník se při svých činnostech dozvídá řadu informací o světě nebo si procvičuje dovednosti, které jinak běžně nepoužívá.*
- 5) **Sebeúcta** – dobrovolník si prostřednictvím svých aktivit zvyšuje pocity vlastní hodnoty a sebeúcty.*
- 6) **Reaktivita** – dobrovolník je motivován snahou řešit své minulé či současné problémy.*
- 7) **Sociální funkce** – dobrovolník je motivován snahou o přizpůsobení se normálním vlivům významných osob (např. přátelé, rodina).*
- 8) **Protektivní funkce** – dobrovolník se svými aktivitami pokouší redukovat negativní pocity o sobě samém nebo se vypořádat se svými osobními problémy.*
- 9) **Sociální interakce** – dobrovolník je motivován pro své činnosti snahou budovat si svou sociální síť a těšit se ze vzájemných kontaktů s druhými lidmi.*

10) **Kariéerní vývoj** – dobrovolník se pokouší získávat kontakty s lidmi, získat zkušenosti a dovednosti v oblasti, která může být případně prospěšná pro získání pracovního místa“ (Mlčák, Záškodná 2013:83).

5.2.1 Negativní motivace

Je potřeba si uvědomit, že ne všechny motivace našeho chování mají pozitivní podtext. V této kapitole uvedu několik příkladů, kdy motivy mohou být nevhodné až nebezpečné. V tom případě se jedná o tzv. nežádoucí motivy (Vitoušová):

- 1) *soucit vedoucí k degradaci klienta,*
- 2) *nepřiměřená a zbytečná zvědavost,*
- 3) *služba pramenící z pocitu povinnosti,*
- 4) *skutkaření, snaha něco si zasloužit,*
- 5) *touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu,*
- 6) *osamělost a z ní pramenící touha po přátelství,*
- 7) *pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti,*
- 8) *nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě „ubožejší“ lidi,*
- 9) *panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv“ (Vitoušová 1998:5-6).*

6 EMPIRICKÁ ČÁST

Výzkum byl zaměřený na motivaci dobrovolníků k dobrovolnické činnosti v organizaci STŘED, z. ú. Stanovila jsem si metodu kvantitativního výzkumu, a to dotazníkové šetření, které jsem provedla za pomoci internetového portálu survio.cz. Dobrovolníkům, jakožto respondentům, byl zaslán email (viz Příloha B), ve kterém jsem je žádala o vyplnění dotazníku (viz Příloha C). Dotazník se skládal celkem ze 7 otázek a jeho vyplnění netrvalo déle jak 5 minut.

V přípravné fázi jsem studovala literaturu, jež se týkala daného tématu a také výzkumy, které byly provedeny na území České republiky a souvisely s tématem „motivace k dobrovolnictví“. Výzkum, který jsem provedla, byl standardizovaný, což znamená, že všem respondentům byly poskytnuty úplně totožné podmínky (stejně otázky v dotazníku, stejné podmínky i informace o vyplnění dotazníku). Cílovou skupinou byli dobrovolníci působící v organizaci STŘED, z. ú. Rozšíření dotazníků mezi dobrovolníky zprostředkovala koordinátorka dobrovolníků Mgr. Hana Dvořáčková, se kterou jsem po celou dobu výzkumu úzce spolupracovala. Dotazník byl přístupný na internetu po kliknutí na odkaz, který je uvedený v Příloze B.

Dotazník se skládal celkem ze 7 otázek, ve kterém respondenti našli různé druhy otázek – otevřené, které jim umožnily volnou tvorbu odpovědí; uzavřené, kdy si museli vybrat z několika variant odpovědí, z nichž byla správná jenom jedna, pokud nebylo u otázky uvedeno jinak a nakonec polootevřené (polozavřené), což je kombinace obojího. Vyplněné dotazníky jsou uvedeny a zhodnoceny v části bakalářské práce s názvem Analýza výsledků. Otázky do dotazníku jsem konstruovala tak, aby co nejvíce mapovaly danou hypotézu. Celkem jsem stanovila tři hypotézy a ke každé z nich jsem vytvořila několik výzkumných otázek.

Tabulka 1 Hypotézy a výzkumné otázky

	HYPOTÉZY	VÝZKUMNÉ OTÁZKY
1.	Více jak polovina respondentů bude k dobrovolnické činnosti motivována svými příbuznými, přáteli a známými.	- ot. č. 1 Která osoba má podle vás největší podíl na tom, že jste se stal/a dobrovolníkem? - ot. č. 2 Souvisí výkon dobrovolnické činnosti s tím, jak jste se o činnosti dozvěděl/a?

2.	Dobrovolníky bude motivovat především pocit, že pomáhají druhým a porozumění, čemuž bude nasvědčovat i to, že budou vykonávat dobrovolnickou činnost pravidelně alespoň 1x týdně po dobu jednoho roku.	<p>- ot. č. 3 Co Vás z níže uvedené škály jako dobrovolníka nejvíce motivuje?</p> <p>- ot. č. 4 Jak často dobrovolnickou činnost vykonáváte?</p> <p>- ot. č. 5 Jak dlouho dobrovolnickou činnost vykonáváte?</p>
3.	Méně jak polovina respondentů bude vykonávat dobrovolnickou činnost úplně nezištně, tzv. čistý altruismus.	<p>- ot. č. 6 Co od dobrovolnictví očekáváte?</p> <p>- ot. č. 7 Která z těchto hodnot je pro Vás důležitá?</p>

6.1 Přípravná fáze

Přípravná fáze výzkumu probíhala od srpna 2014 do prosince 2015. V rámci pilotního výzkumu jsem získávala informace od koordinátorky dobrovolníků Mgr. Hany Dvořáčkové, které se týkaly problematiky dobrovolnictví. Zároveň jsem mapovala terén výzkumu a chod organizace STŘED, z. ú. Nejvíce mě zajímaly informace týkající se dobrovolnické činnosti dané organizace, spolupráce s dobrovolníky, statistické údaje o dobrovolnících v organizaci. Na základě vytvořeného teoretického rámce jsem nastudovala příslušnou literaturu.

Cílovou skupinou byli dobrovolníci vykonávající svou činnost pod záštitou organizace STŘED, z. ú. Počet respondentů nebyl zcela jasný, ale mělo by jít zhruba o 30 respondentů. Stanovila jsem si harmonogram dotazníkového šetření, které mělo probíhat po dobu 2 měsíců – od začátku února do konce dubna.

6.1.1 Charakteristika místa šetření

STŘED, z. ú. je nestátní nezisková organizace, která vyvíjí svou činnost od roku 2000 na území bývalého okresu Třebíč. V roce 2003 ve spolupráci se studenty trebičského gymnázia vzniklo dobrovolnické centrum, které koordinovalo činnost dobrovolníků ochotných pomáhat lidem v organizacích provozujících sociální služby, preventivní programy pro sociálně a zdravotně handicapované občany v regionu. V roce 2004 sdružení změnilo své sídlo. Získalo od města do pronájmu prostory v nově zrekonstruované budově na Klubu mládež Hájek v Třebíči. V těchto prostorách díky dotacím MPSV ČR, příspěvku města Třebíče a kraje Vysočina mohlo od roku 2005 rozjet nové programy „sociální asistenci

a poradenství v ohrožených rodinách“, „internetové sociálně právní psychologické poradenství“ a „program pro mládež“.

Cílovou skupinou jsou děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, rodiny s dítětem, osoby se zdravotním postižením, senioři, osoby v krizi a osoby v obtížné životní situaci a sociální pracovníci.

Předmětem činnosti organizace jsou aktivní programy, které jsou uvedeny v Příloze D. Organizace se řídí dle platných legislativních norem a udělených akreditací, viz Příloha D.

STŘED, z. ú. pomáhá lidem v rozvoji, v předcházení a řešení problémů a ctí následující hodnoty: profesionalitu, odborný růst, zodpovědnost, otevřenou komunikaci a loajalitu.

6.2 Realizační fáze

S realizací samotného výzkumu jsem začala v únoru 2015. Výzkum probíhal až do konce dubna 2015. Poslala jsem vzor emailu (viz Příloha B) koordinátorce dobrovolníků výše zmíněné organizace, která mi zajistila rozeslání emailů dobrovolníkům. Sama jsem průběžně kontrolovala jejich návratnost. Vyplněné dotazníky jsem měla shromážděné v emailové schránce v průběhu jednoho týdne. Dotazník byl na webu přístupný po dobu jednoho měsíce, protože jsem předpokládala, že ne každý z nich navštěvuje svou emailovou schránku každý den. Dobrovolníci, kteří doma neměli k dispozici internet, měli možnost vyplnit dotazník v místě organizace.

6.3 Vyhodnocovací fáze

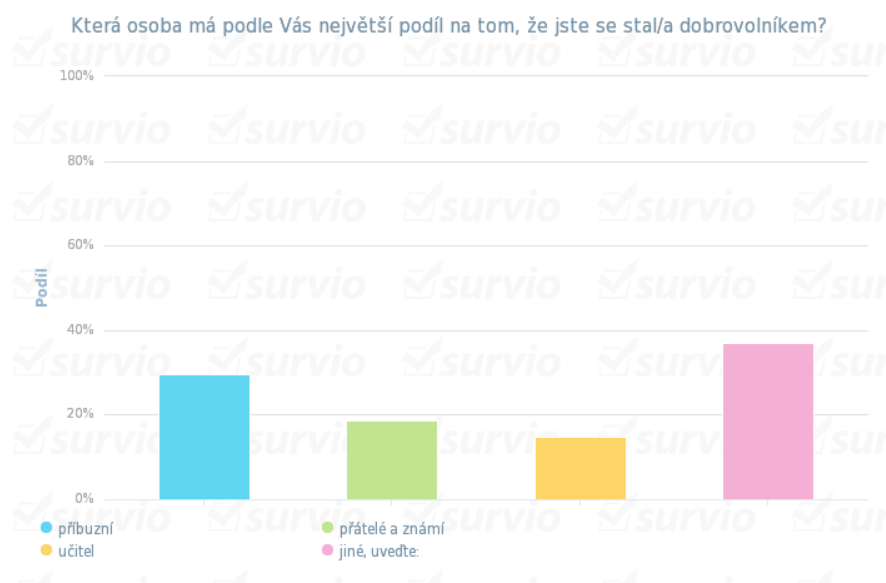
Proběhla po shromáždění vyplněných dotazníků. Z 30 rozeslaných bylo přijato 27. Tento počet respondentů vyplýval ze stávajícího počtu dobrovolníků ve STŘEDu. Návratnost byla tedy téměř 90 %. 7 respondentů potřebovalo k vyplnění internetové připojení ve STŘEDu a zbytek, tedy 20 respondentů, vyplnilo dotazník prostřednictvím využití vlastních možností k připojení. Ke statistickému zpracování bylo využito 27 dotazníků (90 %).

6.3.1 Analýza výsledků

Otázka č. 1 Která osoba má podle Vás největší podíl na tom, že jste se stal/a dobrovolníkem?

Tabulka 2 Osoba mající vliv na rozhodnutí stát se dobrovolníkem

Osoba mající vliv na rozhodnutí stát se dobrovolníkem	Absolutní četnost	Relativní četnost
Příbuzní	8	29,6 %
Přátelé a známí	5	18,5 %
Učitel	4	14,8 %
Jiné	10	37,0 %
Celkem	27	100,0 %

Graf 1 Osoba mající vliv na rozhodnutí stát se dobrovolníkem

Z celkového počtu 27 respondentů (100,0 %) odpovědělo 8 respondentů (29,6 %), že příbuzní měli vliv při jejich rozhodování stát se dobrovolníkem. 5 respondentů (18,5 %) uvedlo, že na ně měli největší vliv přátelé a známí. Možnost učitel zvolili 4 respondenti (14,8 %) a zbývajících 10 respondentů (37,0 %) zvolilo možnost jiné, přičemž jejich odpovědi byly následující: koordinátorka dobrovolníků, moderátor v rádiu, cizí lidé, listonoš, farář, pošťák a žádná. Z výše uvedeného vyplývá, že dobrovolníci byli k výkonu své činnosti ovlivněni různými osobami.

Otázka č. 2 Souvisí výkon dobrovolnické činnosti s tím, jak jste se o činnosti dozvěděl/a?

Tabulka 3 Seznámení s dobrovolnictvím

Seznámení s dobrovolnictvím	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nábor na škole	5	18,5 %
Letáky, noviny	3	11,1 %
Média (tv, rádio, internet...)	5	18,5 %
Kamarádi, známí	5	18,5 %
Doma	5	18,5 %
Jiné	4	14,8 %
Celkem	27	100,0 %

Graf 2 Seznámení s dobrovolnictvím

Z celkového počtu 27 respondentů (100,0 %) odpovědělo 5 respondentů (18,5 %), že dobrovolnictví souviselo s výkonem této činnosti, a to po předchozím náboru na škole. Vliv letáků a novin se projevil u 3 respondentů (11,1 %), média ovlivnila 5 respondentů (18,5 %). Možnost kamarádi a známí zvolilo 5 respondentů (18,5 %) a variantu doma uvedlo také 5 respondentů (18,5 %). Možnost jiné zvolili 4 z nich (14,8 %), kteří odpověděli následovně: pod vlivem prarodičů, kostela a školy se stali dobrovolníky.

Otázka č. 3 Co Vás z níže uvedené škály jako dobrovolníka nejvíce motivuje?**Tabulka 4 Motivace k dobrovolnictví**

Motivace k dobrovolnictví	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pomoc druhým	3	11,1 %
Očekávání, že se mi dobrota jednou vrátí	2	7,4 %
Ocenění druhých	2	7,4 %
Porozumění	3	11,1 %
Umění vážit si sám sebe	3	11,1 %
Řešení minulých a současných problémů	2	7,4 %
Snaha o přizpůsobení se rodině, přátelům atd.	4	14,8 %
Chrání mě to vůči negativním pocitům a problémům	2	7,4 %
Snaha zlepšovat vztahy s přáteli, vytváření nových kontaktů	3	11,1 %
Získ zkušeností	3	11,1 %
Jiné	0	0,0 %
Celkem	27	100,0 %

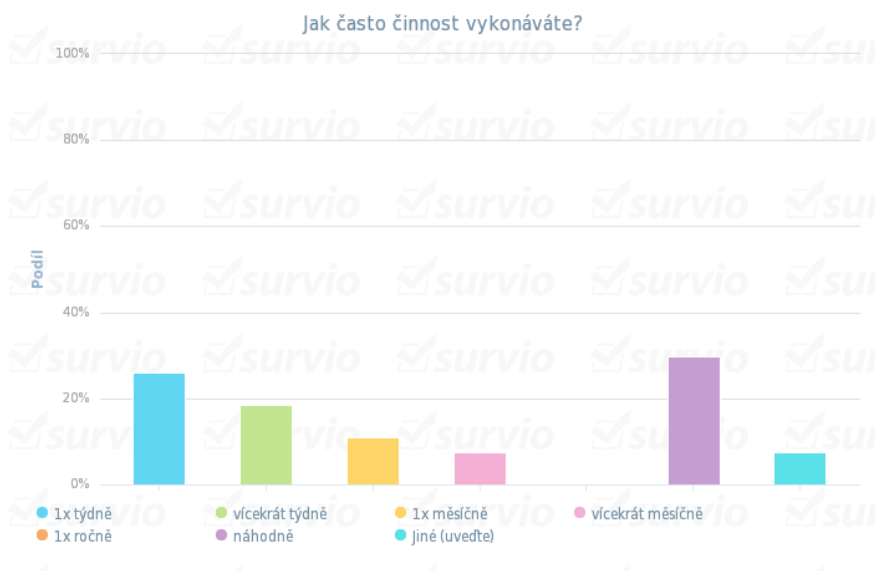
Graf 3 Motivace k dobrovolnictví

Z celkového počtu 27 respondentů (100,0 %) odpověděli 3 respondenti (11,1 %), že je k dobrovolnické činnosti motivovala pomoc druhým. Očekávání, že se mi dobrota jednou vrátí, byla motivací pro 2 respondenty (7,4 %), 2 respondenti (7,4 %) odpověděli, že je motivovalo ocenění druhých a 3 respondenti (11,1 %) uvedli porozumění jako motivaci k činnosti. Umění vážit si sám sebe zvolili také 3 respondenti (11,1 %). Řešení minulých a současných problémů byla možnost, kterou uvedli 2 respondenti (11,1 %), 4 respondenti (14,8 %) zvolili jako největší motivaci snahu o přizpůsobení se rodině, přátelům atd., 2 respondenti (7,4 %) spatřovali motivaci v tom, že je to chrání vůči negativním pocitům a problémům. Snahu zlepšovat vztahy s přáteli a vytváření nových kontaktů zvolili 3 respondenti (11,1 %) a stejně tak 3 respondenti (11,1 %) vykonávali dobrovolnickou činnost, aby získali zkušenosti. Jinou motivaci neuvedl žádný respondent (0,0 %). Z tabulky a grafu je zřejmé, že motivace byly celkem vyrovnané, přesto však možnost přizpůsobení se rodině, přátelům atd. zvolilo nejvíce respondentů, a to 4 (14,8 %).

Otázka č. 4 Jak často dobrovolnickou činností vykonáváte?

Tabulka 5 Frekvence činnosti

Frekvence činnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
1x týdně	7	25,9 %
Vícekrát týdně	5	18,5 %
1x měsíčně	3	11,1 %
Vícekrát měsíčně	2	7,4 %
1x ročně	0	0,0 %
Náhodně	8	29,6 %
Jiné	2	7,4 %
Celkem	27	100,0 %

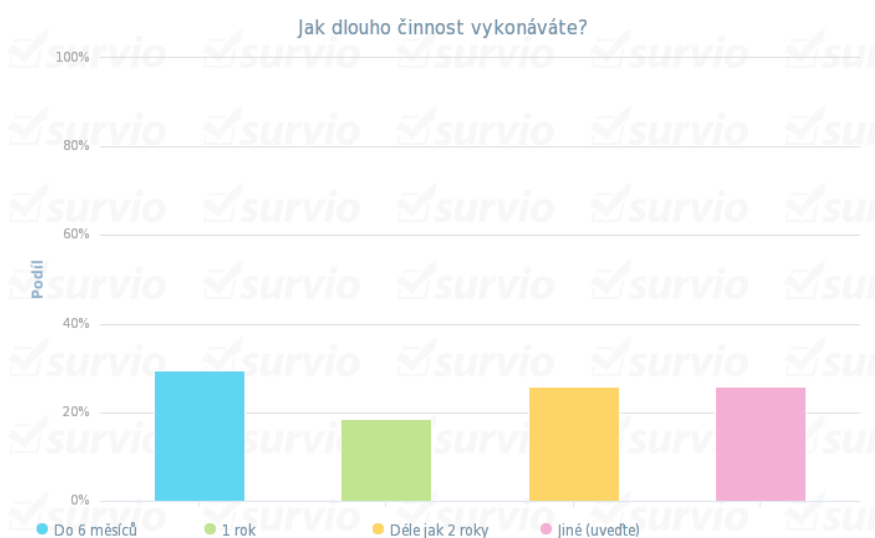
Graf 4 Frekvence činnosti

Z celkového počtu 27 respondentů (100,0 %) uvedlo 7 respondentů (25,9 %), že činnost vykonává 1x týdně, 5 respondentů (18,5 %) označilo možnost, že činnost vykonává několikrát týdně, 3 respondenti (11,1 %) vybrali možnost 1x měsíčně, 2 respondenti (7,4 %) zvolili variantu vícekrát měsíčně, možnost 1x ročně ne zvolil ani jeden z respondentů (0,0 %), 8 respondentů (29,6 %) uvedlo, že se činnosti věnují náhodně, 2 respondenti (7,4 %) odpověděli, že se snaží vykonávat činnost 1x týdně, ale vzhledem k pracovnímu vytížení je činnost spíše náhodná a dle dohody. Většina dobrovolníků se činnosti věnovala spíše náhodně, což nám naznačovala posbíraná data.

Otázka č. 5 Jak dlouho dobrovolnickou činnost vykonáváte?

Tabulka 6 *Délka činnosti*

Délka činnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 6 měsíců	8	29,6 %
1 rok	5	18,5 %
Déle jak 2 roky	7	25,9 %
Jiné	7	25,9 %
Celkem	27	100,0 %

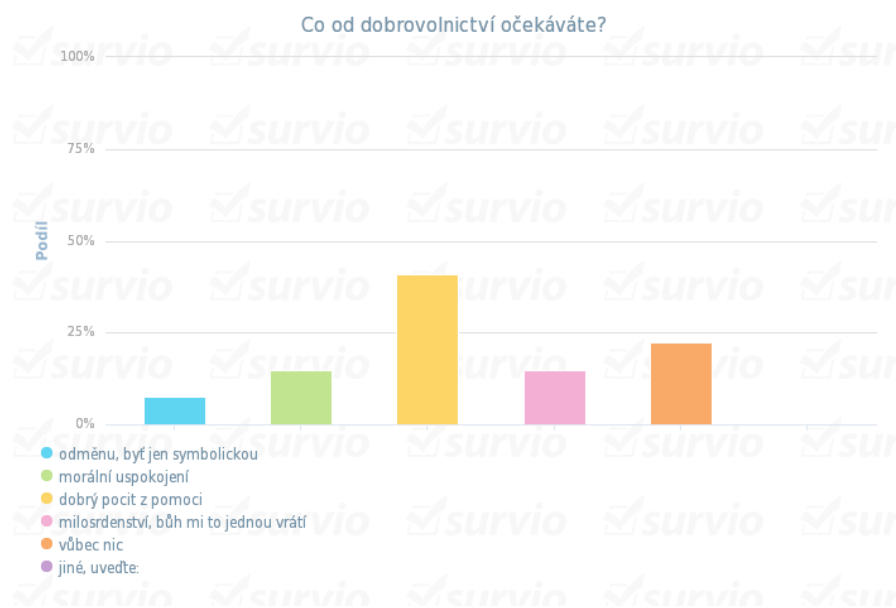
Graf 6 *Délka činnosti*

Z celkového počtu 27 respondentů (100,0 %) odpovědělo 8 respondentů (29,6 %), že dobrovolnickou činnost vykonávali méně než 6 měsíců, 5 respondentů (18,5 %) vykonávalo dobrovolnickou činnost 1 rok, 7 respondentů (25,9 %) se věnovalo dobrovolnické činnosti déle než 2 roky a 7 respondentů (25,9 %) uvedlo variantu jiné, a to následovně: že s dobrovolnickou činností začínal 1 respondent (3,7 %), 2 respondenti (7,4 %) se činnosti věnovali měsíc a zbývající 4 respondenti (14,8 %) se věnovali činnosti 5, 6, 10 a 20 let. V největším zastoupení byla možnost vykonávání dobrovolnické činnosti méně než 6 měsíců, kterou uvedlo 8 respondentů (29,6 %). Z toho plyne, že většina respondentů jsou začátečníci.

Otázka č. 6 Co od dobrovolnictví očekáváte?

Tabulka 7 Očekávání

Očekávání	Absolutní četnost	Relativní četnost
Odměnu, byť jen symbolickou	2	7,4 %
Morální uspokojení	4	14,8 %
Dobry pocit z pomoci	11	40,7 %
Milosrdenství, bůh mi to jednou vrátí	4	14,8 %
Vůbec nic	6	22,2 %
Jiné	0	0,0 %
Celkem	27	100,0 %

Graf 6 Očekávání

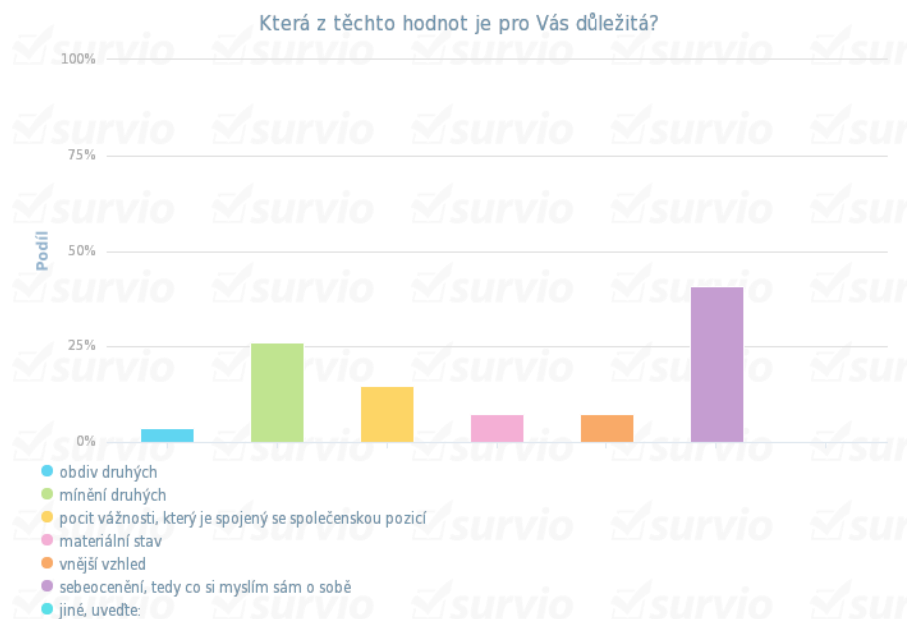
Z celkového počtu 27 respondentů (100,0 %) odpověděli 2 respondenti (7,4 %), že očekávali odměnu, byť jen symbolickou. Morální uspokojení očekávali 4 respondenti (14,8 %), 11 respondentů (40,7 %) zvolilo dobrý pocit z pomoci, 4 respondenti (14,8 %) uvedli očekávání v milosrdenství, že jim to bůh jednou vrátí. Možnost vůbec nic uvedlo 6 respondentů (22,2 %) a možnost jiné nezvolil žádný respondent (0,0 %). Z tabulky a grafu

vyplývá, že nejvíce respondentů očekává dobrý pocit z pomoci, a to celkem 11 (40,7 %). Altruisticky uvažovalo pouze 6 respondentů (22,2 %), což je vzhledem ke koncepci dobrovolnictví velmi znepokojivé.

Otázka č. 7 Která z těchto hodnot je pro Vás důležitá?

Tabulka 8 Hodnoty

Hodnoty	Absolutní četnost	Relativní četnost
Obdiv druhých	1	3,7 %
Mínění druhých	7	25,9 %
Pocit vážnosti, který je spojený se společenskou pozicí	4	14,8 %
Materiální stav	2	7,4 %
Vnější vzhled	2	7,4 %
Sebeocenení, tedy co si myslím sám o sobě	11	40,7 %
Jiné	0	0,0 %
Celkem	27	100,0 %

Graf 7 Hodnoty

Z celkového počtu 27 respondentů (100,0 %) pouze 1 respondent (3,7 %) uvedl, že pro něj byl důležitý obdiv druhých, 7 respondentů (25,9 %) shledalo jako hodnotu mínění druhých, 4 respondenti (14,8 %) uvedli, že pocit vážnosti, který je spojený se společenskou pozicí byl

pro ně hodnotou. Materiální stav byl hodnotou pro 2 respondenty (7,4 %), stejně tak vnější vzhled označili 2 respondenti (7,4 %). Sebeocenení, tedy co si myslím sám o sobě označilo 11 respondentů (40,7 %) a variantu jiné nezvolil žádný respondent (0,0 %). Z výše uvedeného je zřejmé, že nejvíce respondentů sledává hodnotu v sebeocenení, tedy co si myslí sami o sobě, a to celkem 11 respondentů (40,7 %).

7.3.2 Vyhodnocení hypotéz

Celkem jsem stanovila 3 hypotézy, které mělo potvrdit nebo vyvrátit 7 výzkumných otázek. S každou hypotézou souvisí několik otázek, aby byla zajištěna reprezentativnost výsledků.

Hypotéza č. 1 (*Více jak polovina respondentů bude k dobrovolnické činnosti motivována svými příbuznými, přáteli a známými.*) byla podložena dvěma otázkami (ot. č. 1, 2).

V otázce č. 1 13 respondentů (48,1 %) uvedlo, že osoby, které mají největší podíl na tom, že se rozhodli pro výkon dobrovolnické činnosti, jsou příbuzní, přátelé a známí (viz Tabulka 2).

Druhou částí hypotézy byla souvislost vlivných osob s prostředím, kde se respondenti o dobrovolnictví dozvěděli, což bylo obsahem otázky č. 2 (viz Tabulka 3). 5 respondentů (18,5 %) označilo jako prostředí, kde se o dobrovolnictví dozvěděli variantu doma. Od kamarádů a známých získalo informace také pouze 5 respondentů (18,5 %).

Můj předpoklad byl, že na více jak polovinu respondentů měli největší vliv příbuzní, přátelé a známí, a že první zkušenost souvisela s domovem či místem, kde byli se svými kamarády a známými.

Hypotéza se ani v jedné ze dvou částí **nepotvrdila**. Pouze na 13 respondentů (48,1 %) měli při výkonu činnosti vliv příbuzní, přátelé a známí a pouze 10 respondentů (37,0 %) uvedlo přímý vliv na výkon dobrovolnické činnosti prostředí domova, kamarádů a známých.

Hypotéza č. 2 (*Dobrovolníky bude motivovat především pocit, že pomáhají druhým a porozumění, čemuž bude nasvědčovat i to, že budou vykonávat dobrovolnickou činnost pravidelně alespoň 1x týdně po dobu jednoho roku.*) byla podložena třemi otázkami (ot. č. 3, 4, 5). V otázce č. 3 odpověděli 3 respondenti (11,1 %), že je motivovala pomoc druhým a stejný počet respondentů, tedy 3 (11,1 %) uvedlo porozumění (viz Tabulka 4).

V otázce č. 5 uvedlo 5 respondentů (18,5 %), že vykonávalo dobrovolnickou činnost po dobu jednoho roku (viz Tabulka 6).

V otázce č. 4 jsem zkoumala frekvenci vykonávání dobrovolnické činnosti. 1x týdně činnost vykonávalo pouze 7 respondentů (25,9 %) viz Tabulka 5.

Můj předpoklad byl, že nejvíce dobrovolníků bude motivováno pocitem, že mohou pomáhat druhým a porozuměním. Ani druhá část hypotézy se nepotvrdila, jelikož jsem očekávala, že většina dotazovaných respondentů bude vykonávat dobrovolnickou činnost alespoň 1x týdně po dobu jednoho roku.

Hypotéza se **nepotvrdila** ani v jedné ze tří částí. Pouze 6 respondentů (22,2 %) uvedlo, že je motivovala pomoc druhých a porozumění. Pouze 5 respondentů (18,5 %) uvedlo, že

vykonávalo dobrovolnickou činnost v délce jednoho roku a 7 respondentů (25,9 %) odpovědělo, že vykonávalo činnost 1x týdně.

Hypotéza č. 3 (*Méně jak polovina respondentů bude vykonávat dobrovolnickou činnost úplně nezištně tzv. čistý altruismus.*) byla podložena dvěma otázkami (ot. č. 6, 7).

Otázka č. 6 byla zaměřena na nezištný výkon dobrovolnické činnosti, kdy 6 respondentů (22,2 %) uvedlo, že od dobrovolnictví neočekávalo vůbec nic (viz Tabulka 7).

Ve druhé části hypotézy figurovaly osobnostní hodnoty, které zkoumala otázka č. 7. Zde 11 respondentů (40,7 %) odpovědělo, že jim nejvíce záleželo na tom, jak si cení sami sebe, tedy co si o sobě myslí (viz Tabulka 8).

Můj předpoklad byl, že méně jak polovina respondentů vykonává dobrovolnickou činnost nezištně a pro své sebeocenění.

Hypotéza se v obou částech **potvrdila**. Méně jak polovina respondentů, tedy 6 (22,2 %) uvedlo, že dobrovolnickou činnost vykonávají z čistého altruismu a s tím souvisí i skutečnost, že 11 respondentů (40,7 %) odpovědělo, že dobrovolnickou činnost vykonává pro ocenění sama sebe.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo zjistit, jak jsou dobrovolníci motivováni k dobrovolnické činnosti. Na základě relevantní literatury byl vytvořen teoretický rámec, na který navazovaly praktické cesty šetření. Šetření jsem zaměřila na vliv lidí, kteří dobrovolníky obklopovali a na základě jejich intervencí se rozhodli stát se dobrovolníky. Dále na prostředí, kde se o dobrovolnictví dozvěděli, motivace dobrovolníků, frekvenci a délku vykonávané dobrovolnické činnosti a za jakým účelem činnost vykonávali a jaké hodnoty pro ně byly důležité.

Za pomoci dotazníku jsem zjistila, že dobrovolníky nejvíce k dobrovolnické činnosti motivuje snaha o přizpůsobení se rodině, přátelům atd. (Mlčák, Záškodná 2013:86). Dobrovolníci měli na výběr z 10 možností, které vycházely z publikace *Prosociální chování a jeho osobnostní aspekty v kontextu dobrovolnictví* od Mlčáka a Záškodné. Z šetření bohužel vyplynulo, že jen v několika případech je dobrovolnická činnost vykonávána z čistého altruismu. Vyplynulo to na základě odpovědí v otázce č. 6, kde pouze 6 respondentů uvedlo, že od činnosti neočekává vůbec nic. Respondenti měli na výběr z 5-ti možností, při jejichž volbě jsem vycházela z 5-ti druhů altruismu dle Friče. Tímto chci upozornit na skutečnost, že ačkoli je tato činnost dobrovolná, není vždy vykonávána z čistého altruismu, tzn. nezištně. Nejvíce dobrovolníkům výkon činnosti přináší úlevu nebo uspokojení tím, že pomohou druhým, což je podle Friče tzv. emocionální altruismus. Vezmu-li v potaz teorii Mlčáka a Záškodné, je toto chování egoistické, jelikož při výkonu činnosti myslí sami na sebe. Chacón, Vecina a Dávila (Frič, Pospíšilová a kol. 2010:81) rozlišili dobrovolníky dle délky vykonávané činnosti. Z šetření vyšlo, že nejvíce dobrovolníků se činnosti věnuje méně než půl roku, což mohu kategoricky nazvat jako krátkodobé dobrovolnictví. Krátká doba činnosti pravděpodobně svědčí o migraci dobrovolníků. S tímto se pojí i fakt, že je činnost vykonávána náhodně. Na základě těchto informací usuzuji, že respondenti byli zejména začátečníci.

Z výzkumu je evidentní, že na dobrovolníky měli velký vliv lidé z jejich okolí – nejvíce příbuzní, přátelé a známí, což je úzce spojeno s prostředím, kde se o dobrovolnické činnosti dozvěděli – doma, ve škole či někde, kde byli se svými přáteli a známými. S tímto faktem je spojena teorie Ruth Benedictové, která ve svých konceptech tvrdí, že na jedince má vliv kultura, která ho obklopuje a stejně tak i výchova (Benedictová 1999). Jedinec napodobuje chování, které je mu sympatické.

Dále mě zajímal vztah motivace a osobnosti, jehož kategorie vymezil Nakonečný. Největší hodnotu dobrovolníci shledávali v sebeocení, tedy v tom, co si myslí sami o sobě

(Nakonečný 1996:56-57). Tuto skutečnost shledávám jako pozitivní, protože si myslím, že dobrovolnická činnost by měla vycházet z přesvědčení těch, kteří ji vykonávají a oni sami v ní musí vidět hodnotu, ne ostatní lidé.

Na základě malého počtu respondentů nelze vyvozovat žádné obecné závěry. Účelem této práce bylo nastínit aspekty, které ovlivňují osobnosti k výkonu dobrovolnické činnosti a současně motivují k této formě prosociálního chování. Z nasbíraných dat lze vyvodit, že v dobrovolnické činnosti figurují jak znaky Darwinova biologického determinismu, který uvádí, člověk se rodí s určitými předpoklady, aby mohl tuto činnost vykonávat, tak i Boasův kulturní determinismus, který ve své teorii uvádí, že si člověk kulturu během života osvojuje. Tento proces se odborně nazývá enkulturace.

Při psaní bakalářské práce mě překvapilo, že spolupráce s dobrovolníky nebyla tak snadná, jak jsem si myslela. Největší problém jsem shledávala v tom, že komunikace mezi mnou a jimi musela být zprostředkovaná, jelikož se mi do rukou nesměly dostat žádné jejich osobní údaje. Bohužel jsem se ani nedozvěděla přesný počet dobrovolníků, které má organizace STŘED, z. ú. pod sebou, každopádně dle mého názoru je 27 responzí celkem slušný počet, když vezmu v úvahu velikost organizace. Naopak mě překvapilo, že jsem se do problematiky dobrovolnictví tolik vpravila, a proto pro mě psaní teorie nebylo obtížné. Trochu jsem bojovala s ukotvením dobrovolnictví v antropologii, což jsem nakonec za pomoci své vedoucí práce zdárně zvládla.

Cíl práce byl splněn, obohatila jsem si vědomosti a rozšířila informace o problematice dobrovolnictví. Ráda budu pokračovat v obdobných šetřeních, které přináší obraz dobrovolnické činnosti ve své diplomové práci s tím rozdílem, že využiji kvalitativní výzkumnou metodu, která mi umožní hlubší výzkum jednotlivých respondentů.

POUŽITÁ LITERATURA

ADAIR, J. *Efektivní motivace*. Praha: Alfa Publishing. 2004. ISBN 80-86851-00-1.

BENEDIKTOVÁ, R. *Kulturní vzorce*. Praha: Argo, 1. vyd. 1999. ISBN 80-7203-212-7.

BRUMOVSKÁ, T., MÁLKOVÁ, S. G. *Mentoring: Výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*. Praha: Portál. 2010. ISBN 978-80-7367-772-5.

BŘÍZOVÁ, B. Vývoj programu Pět P v ČR a zhodnocení jeho efektivity po 13 letech realizace. In: *Sborník konference: Dobrovolnictví v české společnosti - současnost a perspektivy*. Kroměříž, Praha: Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA, 2010, s. 60-74.

ERIKSEN, T. H., *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál, 1. vyd. 2008. ISBN 978-80-7367-465-6.

FRIČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. Výsledky výzkumu NROS a AGNES*. Praha: Agnes, 1. vyd. 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2.

FRIČ, P., POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes. 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.

HAYES, N. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 7. vyd. 2013. 168 s. ISBN 978-80-262-0534-0.

JURKOVÁ, J. *Prosociální chování – současný stav a možnosti rozvoje*. Bakalářská práce. Brno: FHS UTB. 2011.

LUKEŠOVÁ, M. *Ohlas Boasovy školy v díle Ruth Benedictové a Margaret Meadové*. Bakalářská práce. Plzeň: FF ZCU. 2012.

MLČÁK, Z., ŠAMAJOVÁ, J. Motivace, intenzita a trvání dobrovolnické aktivity. *Psychologie a její kontexty*. Ostrava: FF OU, 2013, 4 (1), 29-36.

MLČÁK, Z., ZÁŠKODNÁ, H. *Prosociální chování a jeho osobnostní aspekty v kontextu dobrovolnictví*. Ostrava: FF OU. 2013. ISBN 978-80-7464-462-7.

MÜLLEROVÁ, M., DOLEŽALOVÁ, K. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. 1. vyd. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění-Divadelního ústavu, 2011, 128 s. ISBN 978-80-7008-268-3.

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1. vyd. 1997. ISBN 80-200-0592-7.

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia. 2004. ISBN 80-200-1198-6.

ROČKOVÁ, Z. *Dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů*. Bakalářská práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, FF. 2011.

RODKOVÁ, I. *Bariéry dobrovolnictví ve zdravotně sociální oblasti*. Bakalářská práce. České Budějovice: JU ZSF. 2011.

STEHLÍKOVÁ, J. *Altruismus a kultura*. Bakalářská práce. Praha: UK FF. 2011.

SOUKUP, M. *Základy kulturní antropologie*. Praha: Akademie veřejné správy, o. p. s. 2009. ISBN 978-80-87207-03-1.

SOUKUP, V. *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha: Portál. 2004. ISBN 80-7178-929-1.

TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál. 2002. 192 s. ISBN 80-7178-514-8.

TOŠNER, J. a kol. *Průvodce pro neziskové organizace*. Praha: HESTIA. 2003.

VITOUŠOVÁ, P. *Motivace pro práci v neziskovém sektoru*. Závěrečná práce kurzu Řízení neziskových organizací. Praha: Katedra sociální práce FF UK. 1998.

ZIFČÁKOVÁ, J. *Motivace k dobrovolnictví v organizaci Charita*. Bakalářská práce. Brno: MUNI PdF. 2010.

Seznam internetových zdrojů

ABZ slovník cizích slov. Filantropie [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/filantropie>.

ABZ slovník cizích slov. Marginalizace [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/marginalizace>.

ABZ slovník cizích slov. Rekatolizace [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/rekatolizace-rekatolisace>.

ABZ slovník cizích slov. Sekularizace [online]. © 2005-2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sekularizace-sekularisace>.

HNÍZDOVÁ, L. Motivace k dobrovolnictví v programu sekundární prevence. In: *Dobrovolnik.cz* [online]. Diplomová práce. Praha: FF UK. 2013. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/res/data/031/003547.pdf>.

MALINA, J., SOUKUP, V. Enkulturační. In: *Antropologický slovník* [online]. Brno: CERM. © 2009 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/slovník.html>.

MALINA, J., SOUKUP, V. Kultura. In: *Antropologický slovník* [online]. Brno: CERM. © 2009 [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/prif/ps09/antropol/web/slovník.html>.

MALINA, J. SOUKUP, V. Prostředí. In: *Antropologický slovník* [online]. Brno: CERM. © 2009 [cit. 2015-05-22]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/slovník.html>.

MALINA, J. SOUKUP, V. Ruth Benedictová. In: *Antropologický slovník* [online]. Brno: CERM. © 2009 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/prif/ps09/antropol/web/slovník.html>.

Prosociální chování. In: *Studium psychologie* [online]. © 2015 [cit. 2015-01-29]. Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/socialni-psychologie/8-prosocialni-chovani.html>.

STŘED, z. ú. Dostupné z: <http://www.stred.info/cze/>.

Ostatní:

Dokumentární film: *Nemusíme, chceme!* [online] Dostupný z: <http://odobrovolnictvi.ic.cz/>.

Právní předpis: Zákon č. 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.

Seznam tabulek

Tabulka 1 *Hypotézy a výzkumné otázky*

Tabulka 2 *Osoba mající vliv na rozhodnutí stát se dobrovolníkem*

Tabulka 3 *Seznámení s dobrovolnictvím*

Tabulka 4 *Motivace k dobrovolnictví*

Tabulka 5 *Frekvence činnosti*

Tabulka 6 *Délka činnosti*

Tabulka 7 *Očekávání*

Tabulka 8 *Hodnoty*

Seznam grafů

Graf 1 *Osoba mající vliv na rozhodnutí stát se dobrovolníkem*

Graf 2 *Seznámení s dobrovolnictvím*

Graf 3 *Motivace k dobrovolnictví*

Graf 4 *Frekvence činnosti*

Graf 5 *Délka činnosti*

Graf 6 *Očekávání*

Graf 7 *Hodnoty*

Seznam příloh

Příloha A *Zákon o dobrovolnické službě*

Příloha B *Vzor emailu se žádostí o vyplnění dotazníku*

Příloha C *Dotazník na téma Motivace k dobrovolnictví v organizaci STŘED, z. ú.*

Příloha D *Informace o organizaci STŘED, z. ú.*

Sbírka zákonů ČR

**Předpis č. 198/2002 Sb. Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů
(zákon o dobrovolnické službě)**

198

ZÁKON

ze dne 24. Dubna 2002

o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

DOBROVOLNICKÁ SLUŽBA

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu organizovanou podle tohoto zákona a vykonávanou dobrovolníky bez nároku na odměnu.

(2) Tento zákon se nevztahuje na

- a) činnosti upravené zvláštními právními předpisy, i když tyto činnosti splňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem,
- b) činnosti, které nesplňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem, i když jsou vykonávány dobrovolníky.

Vymezení pojmů

§ 2

(1) Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

- a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo
- c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

(2) Za dobrovolnickou službu uvedenou v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výtěžné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru.

(3) Dobrovolnická služba je podle své povahy krátkodobá nebo, je-li vykonávána po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobá.

§ 3

(1) Dobrovolníkem může být fyzická osoba

a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,

b) starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí,

která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

(2) Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací; v případě dlouhodobé dobrovolnické služby nebo v případě krátkodobé dobrovolnické služby, k jejímuž výkonu je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí být tato smlouva písemná.

(3) Je-li fyzická osoba v pracovněprávním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo je-li žákem nebo studentem, vykonává jako dobrovolník dobrovolnickou službu mimo svůj pracovněprávní vztah, služební poměr, členský poměr, školní vzdělávání nebo studium.

(4) Výkon vojenské činné služby je překážkou výkonu dobrovolnické služby.

(5) Člen sociálního družstva nesmí vykonávat dobrovolnickou službu pro potřebu sociálního družstva, jehož je členem.

§ 4

(1) Vysílající organizací podle tohoto zákona je veřejně prospěšná právnická osoba se sídlem v České republice, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že má udělenou akreditaci (§ 6).

(2) Přijímající organizací podle tohoto zákona je fyzická osoba nebo veřejně prospěšná právnická osoba, pro jejíž potřebu je dobrovolnická služba vykonávána, způsobilá uzavřít smlouvu s vysílající organizací a schopná dostát závazkům z této smlouvy.

(3) Vysílající organizace může vedle smluv uzavíraných s přijímajícími organizacemi uzavřít smlouvy i s dobrovolníky o výkonu dobrovolnické služby v její prospěch. Podmínkou je, že dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu mimo své povinnosti vyplývající z jeho

členského poměru k vysílající organizaci a ani k ní nemá žádný jiný právní vztah. V těchto případech pro vztah mezi dobrovolníkem a organizací, v jejíž prospěch dobrovolník dobrovolnickou službu vykonává, platí přiměřeně ustanovení o právech a povinnostech vysílající i přijímající organizace a ustanovení o právech a povinnostech dobrovolníka.

(4) Vysílající organizace doloží svoji veřejnou prospěšnost písemným prohlášením, že splňuje podmínky uvedené v § 146 občanského zákoníku.

Smlouvy

§ 5

(1) Pro výkon krátkodobé dobrovolnické služby, nejde-li o dobrovolnickou službu, k jejímuž výkonu je dobrovolník vysílán do zahraničí, musí být mezi dobrovolníkem a vysílající organizací sjednáno alespoň místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické služby, a podle povahy dobrovolnické služby též poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pracovních prostředků dobrovolníkovi, popřípadě předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů ne staršího než 3 měsíce a potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka ne starší než 3 měsíce [odstavec 2 písm. B) bod 3].

(2) Smlouva mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby nebo krátkodobé dobrovolnické služby, k jejímuž výkonu je dobrovolník vysílán do zahraničí, musí vždy obsahovat

a) jméno, příjmení, rodné číslo nebo, není-li přiděleno, datum narození, místo trvalého pobytu dobrovolníka a název a sídlo vysílající organizace,

b) ujednání

1. o účasti na předvstupní přípravě organizované vysílající organizací; součástí předvstupní přípravy musí být podle povahy dobrovolnické služby i informování dobrovolníka o možných rizicích spojených s výkonem dobrovolnické služby, která by mohla ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka,

2. podle povahy dobrovolnické služby o předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů ne staršího než 3 měsíce a o předložení písemného prohlášení, že v době sjednání smlouvy není proti dobrovolníkovi vedeno trestní řízení,

3. podle povahy dobrovolnické služby o předložení potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka ne starší než 3 měsíce, ve kterém registrující lékař na základě posouzení zdravotního stavu dobrovolníka vymezení činnosti, které s ohledem na svůj zdravotní stav není dobrovolník schopen vykonávat,

4. podle povahy dobrovolnické služby o předložení potvrzení o seznámení dobrovolníka s prevencí infekčních nemocí včetně antimalarické prevence (profilaxe), vyžadují-li to podmínky území, ve kterém má dobrovolník působit, jako podmínkách pro účast v dobrovolnické službě,
- c) místo, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby v rámci určitého programu nebo projektu dobrovolnické služby,
  - d) způsob stravování a ubytování dobrovolníka,
  - e) závazek dobrovolníka vrátit poměrnou část výdajů vynaložených vysílající organizací, pokud předčasně ukončí výkon dobrovolnické služby z jiných než zřetele hodných důvodů,
  - f) podle povahy dobrovolnické služby ujednání o náhradách výdajů spojených s nezbytnou přípravou na účast dobrovolníka v určitém programu nebo projektu dobrovolnické služby, o náhradě nákladů spojených s cestou na místo působení v zahraničí a zpět, o kapesném ke krytí běžných výdajů na místě působení, o poskytnutí pracovních prostředků a osobních ochranných pracovních prostředků,
  - g) podle povahy dobrovolnické služby rozsah pracovní doby, doby odpočinku, podmínky pro udělení dovolené a důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické služby předčasně ukončit.
- (3) Smlouva mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby může obsahovat rovněž ujednání, že dobrovolník před vysláním k výkonu dobrovolnické služby podá přihlášku k účasti na důchodovém pojištění, splňuje-li podmínky podle zvláštního právního předpisu,²⁾ a závazek vysílající organizace platit za něho pojištění na důchodové pojištění stanovené alespoň z minimálního vyměřovacího základu,³⁾ je-li dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.
- (4) Dobrovolníkovi za výkon dobrovolnické služby nenáleží odměna.
- (5) Vysílající organizace vydá dobrovolníkovi na jeho žádost osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě, jehož vzor je stanoven v příloze k tomuto zákonu.
- (6) Při sjednání rozsahu pracovní doby, doby odpočinku, podmínek pro udělení dovolené, kapesného a pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se použijí přiměřeně pracovněprávní předpisy.

Vysílající organizace

§ 6

- (1) Vysílající organizaci uděluje akreditaci Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“). Ministerstvo uděluje akreditaci na návrh akreditační komise složené po 1 zástupci

Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva kultury, Ministerstva financí, Rady vlády pro nestátní neziskové organizace; akreditační komise je poradním orgánem ministerstva.

(2) Ministerstvo udělí akreditaci podle odstavce 1 vysílající organizaci, která je spolkem, nadací, nadačním fondem, ústavem, sociálním družstvem, obecně prospěšnou společností, církví nebo náboženskou společností nebo právnickou osobou církve nebo náboženské společnosti evidovanou podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností⁴, je bezúhonná a doloží, že je schopna s ohledem na kvalifikační složení svých orgánů, zaměstnanců nebo členů, konkrétní projekty nebo programy dobrovolnické služby a finanční způsobilost organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby a plnit další povinnosti vyplývající z tohoto zákona. Akreditace se uděluje na dobu 4 let.

(3) Vysílající organizace uvedená v odstavci 2 se nepovažuje za bezúhonnou, jestliže byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.

(4) Ministerstvo vede seznam vysílajících organizací, kterým udělilo akreditaci. Tento seznam je veřejným seznamem přístupným elektronicky. Jeho součástí je i vymezení jednotlivých druhů dobrovolnické služby a jejich zaměření, jejichž organizování a zajišťování vysílající organizace provádí.

(5) Vysílající organizace je povinna informovat ministerstvo o změně skutečnosti rozhodné pro udělení akreditace, ke které došlo v průběhu platnosti akreditace, a to do 1 měsíce ode dne, kdy se o takové změně dozvěděla.

§ 7

(1) Vysílající organizace je povinna uzavřít před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické služby způsobena. Dobrovolník odpovídá pouze za škodu způsobenou úmyslně.

(2) Vysílající organizace před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby do zahraničí sjedná podle povahy dobrovolnické služby a podmínek státu, v němž má být dobrovolnická služba vykonávána, v tomto státě zdravotní pojištění dobrovolníka.

(3) Vysílající organizace odpovídá dobrovolníkovi za to, že vykonává-li dobrovolnickou službu mimo obec svého trvalého pobytu, bude podle povahy dobrovolnické služby řádně a

ve zdravotně nezávadném prostředí ubytován a že dobrovolnickou službu bude v závislosti na její povaze vykonávat v podmínkách neohrožujících jeho život nebo zdraví.

(4) Vysílající organizace smí uzavřít smlouvu podle § 5 s dobrovolníkem, který v době, v níž má být smlouva uzavřena, nedosáhl věku 18 let, jen s písemným, úředně ověřeným souhlasem jeho zákonného zástupce nebo se souhlasem jeho zákonného zástupce zapsaným u vysílající organizace do protokolu; bez tohoto souhlasu je smlouva neplatná.

(5) S dobrovolníkem mladším 18 let nesmí být sjednán výkon takové dobrovolnické služby, která by byla nepřiměřená anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostem jeho věku nebo při níž by byl vystaven zvýšenému nebezpečí úrazu nebo jinému poškození zdraví; dobrovolník v tomto věku nesmí být vyslán k výkonu dobrovolnické služby do zahraničí.

(6) Vysílající organizace je povinna při výběru dobrovolníků, s nimiž uzavře smlouvu, a při sjednávání podmínek výkonu dobrovolnické služby uplatnit rovné zacházení, s výjimkou případu, kdy to povaha dobrovolnické služby neumožňuje.

§ 8

(1) Vysílající organizace uzavře před vysláním dobrovolníka na místo jeho působení písemnou smlouvu s přijímající organizací, v níž s ohledem na povahu určitého programu nebo projektu dobrovolnické služby navzájem dohodnutého s přijímající organizací, sjedná zejména podmínky výkonu dobrovolnické služby, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby, způsob ubytování a stravování dobrovolníků, jejich vybavení pracovními prostředky a osobními ochrannými pracovními prostředky, způsob ověřování průběhu dobrovolnické služby vysílající organizací za účelem kontroly dodržování smlouvy a hodnocení práce dobrovolníků. Součástí smlouvy mezi vysílající a přijímající organizací musí být rovněž ujednání o povinnosti přijímající organizace informovat vysílající organizaci o rizicích, která mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, vzniklých v průběhu výkonu dobrovolnické služby, a přijmout neprodleně opatření, která tato rizika vyloučí, a v případě neodstranitelných rizik omezí.

(2) Vysílající organizace nesmí uzavřít smlouvu s přijímající organizací na takové činnosti, které by dobrovolník vykonával v rámci podnikání přijímající organizace, anebo na výkon takové dobrovolnické služby, jejímž účelem by bylo nahradit činnosti vykonávané jinak u přijímající organizace osobami v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru, anebo zajišťované pro přijímající organizaci jinými osobami v rámci jejich podnikání.

(3) Vysílající organizace jsou povinny vhodným způsobem zveřejňovat roční výroční zprávy o své činnosti nejpozději do 30. Června následujícího kalendářního roku.

§ 9

(1) Pokud ministerstvo zjistí, že vysílající organizace, která má udělenou akreditaci, přestala splňovat podmínky stanovené tímto zákonem pro udělení akreditace (§ 6 odst. 2) nebo přes upozornění ze strany ministerstva nadále neplní povinnosti stanovené tímto zákonem, akreditaci této organizace po projednání v akreditační komisi zruší; přitom dbá, aby tím nebylo dotčeno splnění závazků vyplývajících z uzavřených smluv.

(2) Zanikne-li vysílající organizace, s níž má dobrovolník uzavřenu smlouvu podle § 5, přecházejí práva a povinnosti z této smlouvy na jejího právního nástupce, a není-li ho, na stát; ministerstvo poté bez zbytečného odkladu smluvně převede tato práva a povinnosti na jinou vhodnou vysílající organizaci.

(3) Ministerstvo je oprávněno z vlastního nebo jiného podnětu kontrolovat, zda vysílající organizace plní podmínky stanovené tímto zákonem.

§ 10

Využívání dobrovolnické služby státem a územními samosprávnými celky

Státní orgány, organizační složky státu, orgány a organizační složky územních samosprávných celků, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územních samosprávných celků a školské právnické osoby mohou využívat dobrovolnickou službu k účelům a za podmínek stanovených v § 2; v tomto případě mají postavení přijímající organizace podle tohoto zákona. Mohou rovněž, zejména při organizování dobrovolnické služby do zahraničí, bezúplatně zprostředkovat uzavření smlouvy mezi vysílající organizací se sídlem v České republice a přijímající organizací.

§ 11

Dotace

(1) Ministerstvo může poskytnout vysílajícím organizacím dotaci ke krytí

a) pojistného placeného na základě pojistné smlouvy uzavřené vysílající organizací podle § 7 odst. 1,

b) části výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou pro výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby,

c) pojistného na důchodové pojištění placeného podle § 5 odst. 3 za dobrovolníka, a to ve výši pojistného stanoveného z minimálního vyměřovacího základu,³⁾ pokud je dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.

(2) Dotace podle odstavce 1 je v průběhu kalendářního roku vysílajícím organizacím poskytována zálohově, a po skončení kalendářního roku ji vysílající organizace zúčtují podle skutečně vynaložených výdajů, počtu skutečně vyslaných dobrovolníků k výkonu dobrovolnické služby a skutečně zaplaceného pojistného na důchodové pojištění ve výši podle odstavce 1 písm. C). Vysílající organizace sdělí ministerstvu na základě jeho výzvy údaje potřebné pro výpočet výše dotace a zálohy na ni.

(3) Dotace podle odstavce 1 se za příslušný kalendářní rok neposkytne vysílající organizaci, pokud sjedná nebo obdrží úplatu nebo jinou penězi ocenitelnou výhodu od přijímající organizace.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

§ 12

V § 7 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 127/1998 Sb. A zákona č. 155/2000 Sb., se tečka za písmenem m) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno n), které zní:

„n) osoby vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu na základě smlouvy s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, v rozsahu překračujícím v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu, pokud není dobrovolník plátcem pojistného podle § 5 nebo za něj není plátcem pojistného stát podle předchozích písmen a) až m).“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

§ 13

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 166/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb. A zákona č. 353/2001 Sb., se mění takto:

- 5) V § 6 odst. 1 se tečka za písmenem c) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které včetně poznámky pod čarou č. 6a) zní:

„d) výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zvláštního právního předpisu,^{6a)} za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu dvou let bezprostředně před tímto dnem.

^{6a)} Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě).“.

2. V § 6 odst. 2 se věta první nahrazuje touto větou: „Pojištění jsou účastny též ostatní osoby starší 18 let, jestliže podaly přihlášku k účasti na pojištění.“.

3. V § 107 se odstavec 4 zrušuje.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o daních z příjmů

§ 15

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 35/1993 Sb., zákona č. 96/1993 Sb., zákona č. 157/1993 Sb., zákona č. 196/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 114/1994 Sb., zákona č. 259/1994 Sb., zákona č. 32/1995 Sb., zákona č. 87/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 248/1995 Sb., zákona č. 316/1996 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 210/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 111/1998 Sb., zákona č. 149/1998 Sb., zákona č. 168/1998 Sb., zákona č. 333/1998 Sb., zákona č. 63/1999 Sb., zákona č. 129/1999 Sb., zákona č. 144/1999 Sb., zákona č. 170/1999 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 3/2000 Sb., zákona č. 17/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 72/2000 Sb., zákona č. 100/2000 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 241/2000 Sb., zákona č. 340/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 117/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 239/2001 Sb., zákona č. 453/2001 Sb., zákona č. 483/2001 Sb., zákona č. 50/2002 Sb., zákona č. 128/2002 Sb. A zákona č. 210/2002 Sb., se mění takto:

- 6) V § 4 odst. 1 se tečka za písmenem zi) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno zj), které včetně poznámky pod čarou č. 4h) zní:

„zj) plnění poskytované v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby podle zvláštního právního předpisu.^{4h)}

^{4h)} Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě).“.

2. V § 19 odst. 1 se tečka za písmenem zb) nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno zc), které zní:

„zc) příjmy plynoucí v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby poskytované podle zvláštního právního předpisu.^{4h)“.}

ČÁST SEDMÁ

ÚČINNOST

§ 17

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. Ledna 2003.

Klaus v. r.

Havel v. r.

v z. Rychetský v. r.

Příloha k zákonu č. 198/2002 Sb.

Vzor osvědčení o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě

Poznámky pod čarou

²⁾ § 6 odst. 1 písm. D) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ § 3 odst. 3, § 5b a 16 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 4/2003 Sb., zákona č. 562/2004 Sb. A zákona č. 495/2005 Sb.

Převzato z webových stránek: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198#cast1>.

Příloha B *Vzor emailu se žádostí o vyplnění dotazníku*

Email s žádostí o vyplnění dotazníku

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Pevná a jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Pardubice, obor Sociální antropologie. Dovoluji si Vás touto cestou požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který se

skládá ze 7 otázek a je zaměřen na téma: **Motivace k dobrovolnictví v organizaci**

STŘED, z. ú. Dotazník je zcela anonymní a bude použit výhradně pro účely mé bakalářské práce. Výsledky výzkumu budou dostupné po zveřejnění bakalářské práce.

Dotazník je dostupný na adrese: (odkaz zkopírujte a vložte do vyhledávače)

<https://www.surveio.com/survey/d/S9L0N7W3L3D5A3Y0D>.

Instrukce k vyplnění: Vámi vybranou odpověď prosím označte, popř. u možnosti: **jiné (uved'te)** doplňte vlastními slovy.

Děkuji za ochotu a čas, který strávíte nad vyplněním dotazníku.

Dotazník

1. Která osoba má podle vás největší podíl na tom, že jste se stal/a dobrovolníkem?

- a) příbuzní
- b) přátelé a známí
- c) učitel
- d) jiné, uveďte:

2. Souvisí výkon dobrovolnické činnosti s tím, jak jste se o činnosti dozvěděl/a?

- a) nábor na škole
- b) letáky, noviny
- c) média (tv, rádio, internet...)
- d) kamarádi, známí
- e) doma
- f) jiné, uveďte:

3. Co vás z níže uvedené škály jako dobrovolníka nejvíce motivuje?

- a) pomoc druhým
- b) očekávání, že se mi dobrota jednou vrátí
- c) ocenění druhých
- d) porozumění
- e) umění vážit si sám sebe
- f) řešení minulých a současných problémů
- g) snaha o přizpůsobení se rodině, přátelům atd.
- h) chrání mě to vůči negativním pocitům a problémům
- ch) snaha zlepšovat vztahy s přáteli, vytváření nových kontaktů
- i) zisk zkušeností
- j) jiné, uveďte:

4. Jak často dobrovolnickou činnost vykonáváte?

- a) 1x týdně
- b) vícekrát týdně
- c) 1x měsíčně

- d) vícekrát měsíčně
- e) 1x ročně
- f) náhodně
- g) jiné, uveďte:

5. Jak dlouho dobrovolnickou činnost vykonáváte?

- a) do 6 měsíců
- b) 1 rok
- c) déle jak 2 roky
- d) jiné, uveďte:

6. Co od dobrovolnictví očekáváte?

- a) odměnu, byť jen symbolickou
- b) morální uspokojení
- c) dobrý pocit z pomoci
- d) milosrdenství, Bůh mi to jednou vrátí
- e) vůbec nic
- f) jiné, uveďte:

7. Která z těchto hodnot je pro vás důležitá?

- a) obdiv druhých
- b) mínění druhých
- c) pocit vážnosti, který je spojený se společenskou pozicí
- d) materiální stav
- e) vnější vzhled
- f) sebeocení, tedy co si myslím sám o sobě
- g) jiné, uveďte:

HISTORIE ORGANIZACE

Občanské sdružení STŘED je nestátní neziskovou organizací, která vyvíjí svoji činnost od roku 2000 na území bývalého okresu Třebíč. Sdružení bylo založeno z podnětu pracovníků referátu sociálních věcí Okresního úřadu v Třebíči a Okresní pedagogicko-psychologické poradny v Třebíči jako "střecha" zajímavé a potřebné službě z oblasti sociální prevence pro dětské klienty obou institucí. Realizace Programu Pět P, metodicky vedeným Národním dobrovolnickým centrem HESTIA a Asociací programu Pět P, se stalo základním prvkem rozvoje dobrovolnické činnosti. V roce 2003, ve spolupráci se studenty Třebíčského gymnázia, vzniklo dobrovolnické centrum, které koordinovalo činnost dobrovolníků ochotných pomáhat lidem v organizacích provozujících sociální služby, preventivní programy pro sociálně a zdravotně hendikepované občany v regionu. V září 2004 sdružení změnilo své sídlo. Získalo od města do pronájmu prostory vnově zrekonstruované budově na Klubu mládeže Hájek v Třebíči. V těchto prostorách, díky dotacím MPSV ČR, příspěvku Města Třebíče a kraje Vysočina, mohlo od roku 2005 rozjet nové programy „Sociální asistenci a poradenství v ohrožených rodinách“, „Internetové sociálně právní psychologické poradenství“ a „Program pro mládež“.

V rámci aktivit „Programu pro mládež“ zahájil v roce 2005 činnost Otevřený klub ve STŘEDu, Preventivní programy pro děti a mládež, výchovně-rekreační pobyty pro děti ze sociálně slabých a ohrožených rodin z regionu Moravské Budějovice a Náměšť nad Oslavou.

Z příspěvku Evropské unie (v rámci opatření 3.2 SRP, ESF), kraje Vysočina a státního rozpočtu v období od roku 2006 do 2008 sdružení realizovalo projekt „Dobrovolnictví prostředek k sociální integraci“ a „Sociální asistence a poradenství v rodinách zasažených sociální exkluzí“.

V září roku 2006 Krajský úřad kraje Vysočina vydal sdružení registraci k provozu ambulance klinického psychologa.

V letech 2007 a 2008 byl realizován projekt „Centrum sociální intervence a pomoci, jehož součástí byl provoz ambulance klinické psychologie, poskytování telefonické krizové pomoci,

realizace sociální intervence a poradenství pro ohroženou mládež a probačního programu Šance ve STŘEDu.

V roce 2006 STŘED, o.s. zaregistrovalo služby dle zákona 108/2006, o sociálních službách, Sb. V tomto rozsahu: provoz nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a seniory a osoby se zdravotním postižením, telefonická krizová pomoc a sociální rehabilitace.

Díky finanční podpoře z fondů EHP, Lichtenštejnska, Islandu, Norska v1. Kole výzvy, realizovala organizace od června roku 2007 do června 2008 projekt Program pro mládež v Moravských Budějovicích. Součástí tohoto projektu byl provoz klubu Su-Terén, poskytování sociální asistence a poradenství v ohrožených rodinách, pořádání výchovně rekreačních táborů a preventivních programů pro žáky škol. Podpora těchto aktivit napomohla rozvoji služeb sociální prevence v regionu Moravskobudějovicka.

Od června 2008 rozšířila organizace své aktivity pro region Moravskobudějovicka o terénní práci a sociální rehabilitaci zaměřenou na rizikovou a delikventní mládež. Na stávající a nové aktivity získala podporu v2. kole výzvy z fondů EHP, Norska, Islandu a Lichtenštejnska pod projektovým názvem „STŘED - centrum prevence a pomoci“.

Pod stejným názvem „STŘED- centrum prevence a pomoci“ uspěl v roce 2008 i projekt na technické zhodnocení budovy bývalé Královopolské strojírně v Moravských Budějovicích. Z fondů EU, ROP NUTS 2 Jihovýchod, získala organizace přes 10 mil investičních prostředků. Budova, jež je v majetku Města Moravské Budějovice, bude od roku 2010 sloužit jako nové zázemí pro pracovníky organizace.

Od června 2009 do července 2010 čerpá organizace podporu v rámci 3. kola výzvy z fondů EHP, Norska, Lichtenštejnska a Islandu na projekt „Prevence, podpora a pomoc dětem a rodinám na Třebíčsku“.

Náklady na provoz registrovaných sociálních služeb pokrývají z 51 % příspěvky ze státního rozpočtu, z 27 % z fondů EU a ostatních zdrojů evropského společenství, 9% z vlastní vedlejší hospodářské činnosti, darů, nadačních příspěvků a 8 % z rozpočtu Kraje Vysočina. Malé

projekty jsou hrazeny z nadačních fondů a drobných dárců.

V roce 2001 získala organizace od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR rozhodnutí k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v rozsahu činností zaměřených na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku, v roce 2007 Krajský úřad Kraje Vysočina udělil sdružení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v rozsahu zřizování a provozování výchovně rekreačních táborů pro děti a k provozu zařízení sociálně-výchovné činnosti, v roce 2008 a 2009 Ministerstvo vnitra ČR vydalo o.s. STŘED rozhodnutí o akreditaci k výkonu v oblasti dobrovolnické služby, a to k Programu Pět P a Programu pro seniory a osoby se zdravotním postižením. V roce 2007 získalo sdružení akreditaci k probačnímu programu „Šance ve STŘEDu“.

Městu Třebíč se od roku 2002 sdružení stalo partnerem při realizaci dílčích projektů zařazených do Programu prevence kriminality a drogové problematiky. Aktivní programy sdružení jsou součástí strategického dokumentu Města Třebíče – „Komunitního plánu sociálních služeb města Třebíče“. Město Moravské Budějovice podporuje činnost organizace od roku 2005 a aktivity a služby sdružení jsou součástí programů prevence kriminality a komunitního plánování sociálních služeb v Městě Moravské Budějovice.

CÍLOVÁ SKUPINA

- Děti a mládež ve věku 6 – 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy (NZDM,SASR,SR),
- rodiny s dítětem (SASR),
- osoby se zdravotním postižením, senioři,
- osoby v krizi a osoby v obtížné životní situaci,
- sociální pracovníci.

PŘEDMĚT ČINNOSTI

Aktivní programy organizace

- Dobrovolnické centrum
- Program pět P
- ostatní dobrovolnické programy

- NZDM eMBečko v Moravských Budějovicích
- výchovně-rekreačních tábory a pobyty
- preventivní a vzdělávací programy pro mateřské, základní a střední školy
- sociální asistence a poradenství
- sociální rehabilitace
- probační programy
- ambulance klinické psychologie
- provoz Linky důvěry STŘED
- celoživotní vzdělávání sociálních pracovníků.

Současný stav organizace dle legislativních norem a udělených akreditací

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a Rozhodnutí o registraci sociálních služeb KÚ KV, ze dne 29. 6. 2009, jsou služby poskytovány v následujícím rozsahu:

- **provoz nízkoprahového zařízení pro děti a mládež (dále jen NZDM),**
- **poskytování sociálně aktivizačních služeb pro rodiny sděťmi (dále jen SASR),**
- **poskytování aktivizačních služeb pro seniory a zdravotně postižené (dále SASS),**
- **sociální rehabilitace (dále jen SR),**
- **telefonická krizová pomoc (dále TKP).**

Dle zákona č. 162/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních a Rozhodnutí o registraci NZZ KÚ KV ze dne 11. 8. 2006, je zajišťován provoz:

- **ambulance klinické psychologie (AMB).**

Dle zákona č. 108/2006 Sb. a Rozhodnutí o udělení akreditace vzdělávací instituce pod č. 2008/076-I MPSV ČR ze dne 15. února 2008 realizace **Celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků (CVSP)** v rozsahu dílčích modulů:

- **komunikace,**
- **krizová intervence,**
- **řešení konfliktů,**
- **sebepoznání,**
- **prevence vyhoření,**
- **supervize,**

- **etika a etické kodexy,**
- **šetrná obrana.**

Dle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí a Rozhodnutí o vydání pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí KÚ KV ze dne 2. 4. 2007 v rozsahu:

- **pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o děti,**
- **pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o děti a jeho výchovou,**
- **zřizování a provoz zařízení odborného poradenství pro péči o děti,**
- **zřizování a provoz zařízení sociálně výchovné činnosti zřizování a provozování výchovně-rekreačních táborů.**

Dle zákona č. 198/2002 Sb. a Rozhodnutí o udělení akreditace v oblasti dobrovolnické služby ze dne 15. září 2009 MV ČR v rozsahu:

- **Realizace Programu pět P**

Dle zákona č. 198/2002 Sb. a Rozhodnutí o udělení akreditace v oblasti dobrovolnické služby ze dne 11. listopadu 2008 MV ČR v rozsahu:

- **Realizace Programu pro seniory a zdravotně postižené**

ETICKÝ KODEX ZAMĚSTNANCŮ

Etické zásady obecně

- Veškerá práce v našem zařízení je založena na hodnotách demokracie a lidských práv. Pracovník proto dbá na dodržování lidských práv tak, jak jsou vyjádřeny v Chartě lidských práv Spojených národů, v Úmluvě o právech dítěte a ve Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod. Dále se řídí zákony tohoto státu, které se od těchto kodexů odvíjejí.
- Pracovník respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, pohlaví, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.
- Mezi základní hodnoty řadíme práva jedinců na soukromí, důvěrnost, sebeurčení a

autonomii. Tyto principy se uplatňují v profesním přístupu pracovníků.

- Právo každého jedince na seberealizaci v rámci programu je nezpochybnitelné, pokud nedochází k omezení takového práva u druhých osob.
- Nezbytnou podmínkou etického přístupu je dobrá vůle pomáhat na základě znalostí, dovedností a zkušeností jednotlivcům a skupinám při jejich rozvoji a při řešení konfliktů ve společnosti.
- Pracovník musí dávat přednost své profesionální odpovědnosti a zájmu uživatelů služby před svými soukromými zájmy. Musí zabránit využívání uživatelů služby pro osobní zisk (výhodně něco sežene, udělá, využívání ke zvýšení prestiže).

Etické zásady ve vztahu k uživateli služby

- Pracovník se snaží vést uživatele služby k odpovědnosti sám za sebe. Přitom jedná tak, aby chránil lidskou důstojnost a lidská práva svých uživatelů služby.
- Pomáhá a věnuje se všem uživatelům služby stejně bez jakékoli formy diskriminace, při žádné formě diskriminace nespolupracuje, neúčastní se jí a snaží se jí zabránit (ve smyslu vztahu ostatních pracovníků k uživatelům služby i ve vztahu k uživatelům služby).
- Každý uživatel služby má právo na anonymitu, soukromí a důvěrnost sdělení. Data a informace o uživateli služby shromažďuje jen v minimálním rozsahu s ohledem na potřebnost při zajištění služeb, které mohou být uživateli služby poskytnuty a informuje jej o jejich potřebnosti a použití. Žádnou informaci o uživateli služby neposkytne bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou osoby s omezenou způsobilostí k právním úkonům, nebo jestliže jsou ohroženy další osoby. Zprávu pro orgány činné v trestním řízení a soudy může podávat pouze vedoucí střediska, nebo jím pověřený pracovník na jejich písemné vyžádání pouze se souhlasem uživatele služby.
- Pracovník respektuje právo uživatele služby vyjádřit své přání, potřeby, názory, stížnosti, postoje a rozhodnutí, právo odmítnout nabízenou službu i bez uvedení důvodu.

- Pracovník je vázán mlčenlivostí o všech získaných informacích o uživateli služby, o způsobu vedení a zabezpečení evidence a dodržuje platné zákony a nařízení. Mlčenlivost se vztahuje na tým, nikoli na jednotlivého člena. Uživatelé služby jsou o takto pojaté formě v případě potřeby informováni.
- Pracovník pomáhá se stejným úsilím a bez jakékoliv formy diskriminace všem uživatelům služby. Pracovník jedná s každým člověkem jako s celostní bytostí.
- Pracovník podporuje uživatele služby při hledání možností jejich zapojení do procesu řešení jejich problémů.
- Pracovník si je vědom svých odborných a profesních omezení. Pokud nemůže s uživatelem služby sám pracovat, předá mu informace o dalších formách pomoci. Pracovník jedná s uživatelem služby s účastí, empatií a péčí.

Etické zásady ve vztahu k zaměstnavateli

- Pracovník odpovědně plní své povinnosti vyplývající ze závazku ke svému zaměstnavateli.
- Pracovník se podílí na vytváření podmínek, které umožňují naplňování zásad tohoto kodexu.
- Pracovník se podílí na ovlivňování pracovních postupů s ohledem na co nejvyšší úroveň služeb.

Etické zásady ve vztahu ke kolegům

- Pracovník respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků. Aktivně s nimi spolupracuje, učí se od nich, předává své zkušenosti a respektuje jejich rozdíly v názorech a praktické činnosti.
- Kritické připomínky ke kolegům vyjadřuje na vhodném místě vhodným způsobem.

Etické zásady ve vztahu ke svému povolání a odbornosti

- Pracovník dbá na udržování a zvyšování profesní prestiže. Upozorňuje vhodným způsobem na prokazatelně nekvalitní a neodborné poskytování služeb.

- Pracovník usiluje o zvyšování odborné úrovně své práce a celoživotní prohlubování kvalifikace a uplatňuje nové přístupy a metody.
- Pracovník si je vědom profesních hranic.
- Pracovník zajišťuje, aby odbornou sociální práci prováděl kvalifikovaný pracovník s odpovídajícím vzděláním.

Etické zásady ve vztahu ke společnosti

- Pracovník má právo i povinnost upozorňovat veřejnost a příslušné orgány na případy porušování oprávněných zájmů uživatele služby.
- Pracovník působí na rozšíření možností a příležitostí ke zlepšení kvality života pro své uživatele služby.

Řešení etických otázek

Pracovník reflektuje etické otázky spojené s výkonem profese a usiluje o jejich řešení za využití standardních prostředků.

Závažné etické otázky postupuje k řešení v rámci externí supervize. Každý člen týmu má mít možnost diskutovat a analyzovat tyto problémy ve spolupráci se svými kolegy a všemi stranami, kterých se problém týká.

Převzato z webových stránek: <http://www.stred.info/cze/>.